

**ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE**

NAIH nyilvántartási szám: 40689

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-1486/2018. számú ügyben
(Előzmény ügy: AJB-5555/2017.)

Érintett szervek:

- Budapest XVI. Kerületi Lemhényi Dezső Általános Iskola
- Észak-Pesti Tankerületi Központ
- Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat XVI. Kerületi Tagintézménye
- Budapest Főváros Kormányhivatal XVI. Kerületi Hivatala

2018. április

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-1486/2018. számú ügyben**

Előadók: dr. Bene Beáta
dr. Gyórfy Zsuzsanna
dr. Rostás Rita Ágnes

Az eljárás megindítása

A panaszos beadványában előadta, hogy gyermekét a Lemhényi Dezső Általános Iskolában (a továbbiakban: Iskola) 2017 márciusában egy osztálytársa fojtogatással bántalmazta, amely miatt az iskola esetmegbeszélést hívott össze a gyámhatóság részvételével. Az Iskola vezetője arról biztosította a szülőt, hogy a tanuló néhány napi otthonlét után nyugodtan jöhet ismét iskolába, mivel az iskola garantálja a gyermeke biztonságát pedagógus vagy asszisztens állandó jelenlétével, illetve a bántalmazó gyermeket a másik osztályba fogja áthelyezni. A szülő azonban később azzal szembesült, hogy a bántalmazó gyermek maradt gyermekének az osztálytársa, az ígért pedagógiai felügyelet pedig csak egy napig biztosították. Az ügyben érintett mindkét gyermeket az Iskola pszichológusához küldték. A panaszos a második foglalkozás után jelezte az osztályfőnök felé, hogy gyermekét nem engedi a pszichológushoz, mert ott a konfliktus kezelése helyett a gyermeke vallásos neveltetését firtatták, illetve az iskolapszichológus a Baptista Hírmondóból olvastatott vele. Mindezek ellenére a gyermeket a pszichológus a következő foglalkozásra is elvitte.

A szülő előadta azt is, hogy az ügyben az Észak-Pesti Tankerületi Központtól (a továbbiakban: Tankerület) szóban, majd 2017. április 3-án kelt levélben írásban is kért segítséget, amely kapcsán sérelmezte, hogy írásos választ nem kapott. A bántalmazást követően az eljáró szervek munkájának eredménytelensége miatt a szülő gyermekét egy másik kerület iskolájába íratta át. Az előzmények ismeretében a szülő érthetetlennek tartja, hogy sem a Tankerület, sem pedig az Iskola nem tudta megvédeni a bántalmazást elszenvedő gyermekét, a konfliktus kezelése közben további megpróbáltatások érték a gyermeket az iskolapszichológus foglalkozásain, ennek következtében vált szükségessé az iskolaváltás. A szülő sérelmezte, hogy a Budapest Főváros Kormányhivatala XVI. Kerületi Hivatalának Gyámügyi Osztálya (a továbbiakban: Gyámhatóság) a bántalmazott gyermek tekintetében védelembe vételi eljárást indított.

A sérelmezett ügyben felmerült a jogállamiság elvével, a gyermeknek a védelemhez és gondoskodáshoz való jogával, az oktatáshoz való joggal, a tisztességes eljáráshoz való joggal, valamint a lelkiismereti és vallásszabadsággal összefüggő visszásság gyanúja, ezért az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam. A vizsgálat során az Ajbt. 21. § (1) bekezdés a)-b) pontja és (2) bekezdése alapján tájékoztatást kértem az Iskola, a Tankerület, a Gyámhatóság és a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat XVI. Kerületi Tagintézménye (a továbbiakban: Szakszolgálat) vezetőjétől.

Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek

- a jogállamiság elve és a jogbiztonság követelménye: „Magyarország független, demokratikus jogállam.” [Alaptörvény B) cikk (2) bekezdés];
- a lelkiismereti és vallásszabadság: „Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa, vagy kinyilvánítását mellőzve, gyakorolja vagy tanítsa.” [Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdés];
- az oktatáshoz való jog: „Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország e jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes

és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.” [Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdés];

- a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga: *„Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.”* [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés];
- a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog: *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.”* [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés].

Az alkalmazott jogszabályok

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Nkt.);
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. tv. (a továbbiakban: Gyvt.);
- a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény (a továbbiakban: Egyezmény);
- gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyszr.);
- a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.);
- a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (a továbbiakban: 20/2012. EMMI rendelet);
- a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet (a továbbiakban: 15/2013. EMMI rendelet);
- A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet (a továbbiakban: NM rendelet).

A megállapított tényállás

1. A *panaszos szülő* előadta, hogy lánya kitűnő tanuló, osztályfőnöke a 4. osztályos háromnegyedévi jellemzésben azt írta kislányunkról, hogy „a jobb keze”, minden gondolatát ismeri és mindenben számíthat rá. A bántalmazással kapcsolatosan ismertette, hogy az Iskola udvarán 2017. március 16-án lányát egy fiú osztálytársa fojtogatni kezdte, görcsbe állt kezekkel hajtogatta, hogy meg akarja ölni, azt akarja, hogy haljon meg. Három tanító jegyzőkönyvben rögzítve egybehangzóan állította, hogy szerintük a fiú magán kívüli állapotban volt, amikor lánya ki tudott szabadulni a fojtogató kezei közül, és a tanárok gyűrűjében próbált menedéket találni, a fiú még akkor is görcsbe rándult ujjakkal próbált minél közelebb kerülni gyermekhez, hogy fojtogatni tudja.

Az igazgató a gyermekek szüleit esetszbeszélésre hívta, ahol a Gyámhatóság és a Szakszolgálat képviselői is jelen voltak. Itt az igazgató úgy döntött, hogy azonnali hatállyal átteszi a fiút a két tannyelvű osztályból a párhuzamos általános tantervű osztályba, a jelenlévő pszichológus tanácsára a bántalmazó gyermeket a gyermekpszichiáterhez irányítják, a lány tekintetében pedig kérte, hogy maradjon otthon pár napig, amely utóbbi intézkedést nem értette, de betartotta. Az igazgató és a helyettese megállapodtak abban, hogy a fiút minden szünetben kísérni fogja egy tanító, tanár, így arról biztosították, hogy gyermeke maximális védelemben lesz. A fiú szülei ugyanakkor közölték, hogy nem értenek egyet az osztályváltással. Így a két gyermek ezt követően is az eredeti osztályában folytatta tanulmányait.

A panaszos szülő 2017. március 21-én írt, első levelében fejtette ki véleményét az igazgatói döntéssel szemben. Ebben kérte, hogy a fiút bocsássák el az iskolából, továbbá felvetette a bántalmazó gyermek szakszolgálati vizsgálatának szükségességét. Kifejtette azt is, hogy a külön tanári felügyelettel sem ért egyet, hiszen ez külön terhet ró az Iskolára, és a szabályos tanári őrködés sem tartható fenn sokáig. Jelezte, hogy a fiú a lányának kisebb testvérével szemben is bántalmazásra kívánt rá venni egy másik gyermeket.

Az édesanya 2017. március 27-én írásban ismét az Iskola igazgatójához fordult, amelyben az alábbiakat rögzítette. A lánya a bántalmazás után először 2017. március 22-én ment Iskolába, hiszen igazgatói javaslatra március 17-én, március 20-án nem volt az Iskolában, majd március 21-én délután az igazgató további három nap otthon maradást javasolt még, de március 22-én délután kérte, hogy mégis menjen gyermekük Iskolába. A lányuk nem értette miért neki kell távol maradni a közösségtől, illetve bepótolni az iskolai tananyagot a hiányzás miatt. E levelében utalt egyben a fiú korábbi agresszív dühkitöréseire és az Iskolában őszel történt botrányos játékban való részvételére. Az Iskola döntése alapján a két gyermekre külön felügyeletet rendeltek el egy napig, illetve az iskolapszichológus is megfigyelte a gyermekeket.

A szülők 2017. április 4-én kelt harmadik levelükkel az Iskola igazgatója mellett immár a Tankerület igazgatójához is fordultak. Ebben azt kérdezték, hogy miért nem biztosítja az Iskola gyermekük védelmét, hiszen a külön felügyelő tanár csak egy napig volt a gyermekek mellett. Kifejtették azt is, hogy nem értenek egyet azzal sem, hogy a két gyermek és szülei üljenek le egymással és együtt beszéljék meg a történeteket, hiszen a fiú szülei nem utaltak arra, hogy helytelenítenék gyermekük cselekedetét. Egyben kifogásolták az iskolapszichológus javaslatát is miszerint a két gyermek és a két szülő pár kérjen egymástól kölcsönösen bocsánatot, a bántalmazott gyermek azért, mert vélhetően provokálta az elkövető fiút, a fiú pedig azért, mert fojtogatott, és mindezt írásba is rögzítsék. Hangot adtak emellett azon véleményüknek, hogy a fojtogatás semmiképpen sem említhető egy lapon egy vélt provokálással.

Az édesanya e levelében a Tankerület vezetőjére is hivatkozott, aki azt ígérte szóban, hogy ha nincsen elég pedagógus, asszisztens, ebben tud segíteni, küld az iskolába tanárt. Mindez azonban ugyancsak nem történt meg. Leírta, hogy az iskolapszichológussal először 2017. március 30-án találkoztak, majd 2017. április 4-én sor került a terápiás megállapodás aláírására az érintett szülők részéről. A megállapodás értelmében a két szülő pár *„kölcsönösen bocsánatot kértünk egymástól gyermekeink által a másik gyermek ellen elkövetett lelki, testi sértésekért, sérelmekért. Együttal el is fogadtuk a másik fél bocsánatkérését. Szívünkben nem táplálunk további haragot sem egymás, sem a másik fél gyermeke iránt. Egyezségünket kézfogással pecsételtük meg. Ezen tettünkkel példát/mintát akarunk nyújtani gyermekeink számára, hogy ők is hasonlóképpen cselekedjenek! Együttal felhatalmazzuk az iskolapszichológust, hogy külön-külön és együtt foglalkozva segítse gyermekeinket is a kölcsönös megbocsátásában és annak elfogadásában, hogy a lelki sérülések végre gyógyulbassanak, és majd a kölcsönös bizalom is helyreállhasson.”*

Az iskolapszichológushoz a lányuk 2017. április 5-én ment először. Már az első alkalom után jelezte a gyermek, hogy a pszichológus megkérdezte őket, hogy vallásosak-e és meg vannak-e keresztelve. A lánya elmondta ekkor, hogy a családja nem vallásos, de meg van keresztelve. A pszichológus kifogásolta, hogy hogy lehet az, hogy ha meg van keresztelve, miért nem gyakorolja vallását. Az első alkalommal még a hitéleti szempontok háttérben voltak. Másnap azonban, 2017. április 6-án a lány már sírva mesélte otthon, hogy neki vallásos dolgokat kellett felolvasni, az egész foglalkozás az Istenről szólt, nem az ő lelkéről, érzéseiről, a történetekről és annak feldolgozásáról. A tízparancsolatról, az áldásról, és hasonló oda nem illő dolgokról kellett felolvasnia a MAI IGE című baptista hírmondó 2017. április 6-i, vagyis az aznapi számából. A gyermeke ezek után nem akart többet sem az Iskolába, sem az iskolapszichológushoz menni.

A szülők kérelmet írtak az iskolapszichológusnak, amelyet gyermekük a harmadik foglalkozás előtt a pszichológus kezébe adott, hogy a szülei küldik és olvassa el. A levél tartalmazta azt, hogy a lány elmondta a szülőknek, hogy a beszélgetéseik során világnézeti kérdésekben mélyen magánjellegű kérdéseket tett föl. Nem kételkednek a pszichológus terápiás gyakorlatának hatékonyságában, ugyanakkor arra kérik, hogy tartózkodjon a vallási, illetve

világnézeti állásfoglalást igénylő kérdésektől. A gyermek úgy jött haza, hogy nem akar több ilyen beszélgetésre elmenni, mert zavarta ez a fajta kérdezgetés, felszólítás, ráhatás.

Az iskolapszichológus a levelet nem olvasta el, hanem a következő, harmadik foglalkozáson is folytatta a megkezdett „térítést”. E-mailben 2017. április 23-án az osztályfőnököt is kérték, hogy ne engedjék lányukat el az iskolapszichológus további foglalkozásaira. A lányok ennek ellenére a következő foglalkozáson részt vett, ahol a pszichológus már sértegette őt, hogy egy „mobber”, „pszichoterrorista”, keressen rá a szóra az interneten, mert úgyse ismeri.

Időközben a március 22-én védelembé vételi eljárás megindításáról kaptak értesítést 2017. április 21-ei keltezésű végzéssel, amelyben a Gyámhatóság a bántalmazott lányuk tekintetében indított védelembé vételi eljárást. A panaszos szülő jelezte azt is, hogy időközben a Gyámhatóság a családsegítő javaslatára a védelembé vételi eljárást megszüntetette.

A szülők úgy döntöttek, hogy gyermekeik számára másik iskolát választanak, ezért elsőként a körzetes iskolát keresték fel, ahonnan érdemi választ nem kaptak érdeklődésükre. Az iskolapszichológus utalt arra a 2017. április 28-i találkozásukkor, hogy ott is ő látja el a pszichológusi feladatokat. E találkozás során a pszichológus a szülők véleménye szerint cinikus és szakmaiatlan volt. A foglalkozások tárgyával kapcsolatosan kérdezték milyen konfliktuskezelési technikákat tanított a gyermekeknek, mikor ő elővette a táskájából a Mai Ige baptista hírmondót. Végül gyermeküket 2017. május 3-án Budapest másik kerületének iskolájába vitték át.

Mindezek ismeretében a szülők az alábbi kérdésekben kérték a segítségemet:

1. Az iskola igazgatójának van-e jogköre arra, hogy áttegyen egy gyereket egy másik osztályba, ha nincs, akkor miért hoz ilyen döntést?
2. Miért csak egy napig volt külön felügyelet az incidens miatt? A tankerület szóban azt ígérte, hogy amennyiben nincs elég pedagógus, vagy pedagógus asszisztens az iskolában, ő ebben tud segíteni. Akkor ezt az igazgatónő miért nem fogadta el? Miért nem jelezték a szülőknek, hogy a gyermeknek megszűnt a külön felügyelete?
3. Egy állami iskolában hogyan történhet meg, hogy a pszichológus megpróbálja világnézetileg befolyásolni a gyermeket, és amikor ezt a szülők szóvá tették, érdemi választ nem kaptak?
4. Az esetmegbeszélést követően a Gyámhatóság május 2-ig semmilyen intézkedést nem tett, majd kaptak egy ajánlott levelet, amelyben arról tájékoztatták őket, hogy gyermekük ügyében megindították a védelembé vételi eljárást. Miért a bántalmazott gyermek tekintetében indult meg a védelembé vétel, és nem a bántalmazó gyermekre figyelemmel?

A szülők jelezték, hogy 2017. június 26-án a Szakszolgálathoz fordultak kérelemmel, amelyben az iskolapszichológus foglalkoztatásával kapcsolatos kérdést tettek fel. A szülőket arról tájékoztatták, hogy *nem tartozik hatáskörükbe az iskolapszichológusok munkájának tartalmi kivizsgálására*. A kapott válasz szerint a szülői panaszt továbbítják a munkáltató joggal rendelkezőhöz, akinek döntése esetén lehetőségük van a Magyar Pszichológusok Érdekvédelmi Egyesület és a Magyar Pszichológiai Társaság közös Etikai Bizottságához fordulni.

2. Az Iskola igazgatója által rendelkezésemre bocsátott iratok alapján feltárható körülmények. Az Iskola 8 évfolyamos általános iskola, összesen 410 tanulóval. Minden évfolyamon két osztály működik, az egyikben általános tantervű, a másikban a magyar-angol két tanítási nyelvű program szerint oktatnak. A XVI. kerület általános iskolái közül csak ebben az államilag fenntartott intézményben van évfolyamonként egy magyar-angol két tanítási nyelvű osztály.

A 2017. március 16-i esetkor az Iskola udvarán tartózkodott az osztály, amelynek két tanulója között konfliktushelyzet alakult ki. Az igazgató távollétében, telefonon értesült a gyerekek közötti bántalmazásról, amely az alábbiak szerint történt egy az esetet látó tanuló 2017. március 22-én történt meghallgatása szerint. A gyermekek az udvaron kidobóztak, egy másik játszócsoportból odarepült egy labda, amit a panaszos gyermeke (a később bántalmazott lány) elrúgott, miközben az éppen futó egyik fiút (a későbbi bántalmazó fiút) a labda véletlenül fejbe találta. Az esetet elmondó gyermektől a tanító megkérdezte, hogy ez szerinte szándékos volt-e, a gyermek határozottan cáfolta, mivel a labdát elrúgó lány nem tud focizni, így nem tudja kiszámítani, hogy hová rúgja a labdát, úgy, hogy mindeközben mindenki mozgásban volt. Majd a

lány megkért egy másik fiút, hogy a kidobóban jó erősen dobja ki a labdával korábban eltalált fiút. Erre ő ki is akarta dobni a fiút, de csak bejlesztette és egy másik gyermeket dobott ki, eközben az ijesztés miatt az elsőként megcélzott fiú lefeküdt a földre, mikor végül is őt is kidobta. Ekkor a kidobott fiú nagyon mérges lett, kezével bemutatott a panaszos gyermekének, a lány visszamatott. Majd a fiú elkezdte kergetni a lányt, miközben a fiú nagyon mérges lett és egyre vörösebb lett a feje, ami már máskor is előfordult. A kergetőzés közben a kidobott fiú a lány védelmére kelő fiút fellökte, majd egy másik fiú kezét ellökte és elérte a lányt, akit kapucnijánál fogva elkapott és hátulról elkezdett fojtogatni, a lány kitépte magát a fiú kezeiből és tanáraihoz futott segítségért. A fiú elmondta azt is, hogy a két gyermek között volt már korábban is szóbeli konfliktus, csúfolódtak, csúnyán beszéltek egymással, azonban verekedés még nem történt. A fiú elmondta azt is, hogy a kidobott fiúval neki is volt már korábban hasonló konfliktusa, hiszen mikor a fiú focizás közben mérges lett, neki is a nyakát szorította. A meccs végén kezét akart fogni a fiúval, aki erre azt mondta, hogy „ide ne nyújtsd azt a koszos kezedet, mert mindjárt eltöröm.” A fiú egy kérdésre válaszolva azt is elmondta, hogy az osztályfőnök tud ezekről a konfliktusokról.

A rendelkezésre álló iratok szerint a kidobó játék során kialakult bántalmazási esetet az *esetkor jelenlévő pedagógusok is megerősítették*, az érintett gyermekek *osztályfőnöke* az esetet 2017. március 16-i nyilatkozatában így foglalta össze. A lány rémülten, sápadtan, foltos nyakkal szaladt oda a pedagógusokhoz, mert a fiú meg akarja fojtani. A fiú eltorzult fejjel és karomszerű kéztartással rontott rá a pedagógusok előtt is a lányra, két kollegájával alig tudták leállítani. A fiú folyamatosan hajtogatta, hogy megfojtotta volna, testi fájdalmat szeretett volna okozni a lánynak. A fiú pár perc múlva is ezeket hangoztatta, és elmondta, ha megfojtaná a lányt, akkor a lány anyja biztosan megfojtaná őt, bár a lány senkinek sem hiányozna.

Az igazgatóhelyettes *2017. március 17-i levélben fordult a fizikai bántalmazást elkövető fiú szüleibe*, amiben kérte, hogy 2017. március 20-ig járuljanak hozzá gyermekük iskolapszichológusi foglalkozásához, vagy jelezzék egyet nem értésüket. Az anya válaszában jelezte, hogy gyermekét magánúton másnap elvitte pszichológushoz, így nem szeretné a fiát az iskolapszichológusra bízni. Ha mégis szükséges, akkor pedig először személyesen kíván találkozni az iskolapszichológussal. A magánpszichológus a fiúval egyéni terápiás foglalkozást kezdett, amelynek célja az intrapszichés feszültség oldása, az impulzuskontroll erősítése, illetve az indulatkezelési technikák begyakorlása. Egyben javaslatként megfogalmazta, hogy tartsanak a sértett lány és az elkövető fiú számára resztoratív szemléletű, közös foglalkozásokat, amennyiben az érintettek ezt támogatják.

Az igazgatóhelyettes élt a jelezési kötelezettségével is a gyermekjóléti szolgálat felé, egyben *esetmegbeszélést hívott össze* 2017. március 21-ére az érintett szülők, pedagógusok részvételével. Az esetmegbeszélésen a *Gyámhatóság két munkatársa is részt vett*. Az iskolapszichológus hivatalos elfoglaltsága miatt *véleményét írásban küldte meg az Iskolának*. 2017. március 17-én értesült az esetről, e napon megfigyelte az Iskolában a fiút (a lány nem volt aznap iskolában), személyesen azonban a szülői engedély hiányában nem tudott a gyermekkel beszélgetni. Szerinte, ha erről a kölcsönös piszkálódásról már korábban tudomást szerzett volna, akkor nem fájulnak el így az indulatok. Javasolta a fiú gyermekpszichiátriai kivizsgálását, annak érdekében, hogy feltárják a cselekmények és a mögötte álló súlyosabb indulatkezelési problémák hátterét.

Az esetmegbeszélésen a fiú szülei elmondták, hogy gyermekük nehezen kezeli a konfliktusokat, dühkitörései miatt már voltak pszichológusnál, de ezt nem tartották fontosnak jelezni az iskolai beiratkozáskor. A pedagógiai szakszolgálat koordinátora ennek ellenére szükségesnek látta volna az iskolapszichológus bevonását is, az átlagostól nagyon eltérő magatartás miatt. A fiú szülei szerint fiuk nem vette komolyan a konfliktust, másnap már nyugodtan beszélt róla és szerintük fiuknak csak a bántalmazott lánnyal van gondja.

A gyermekjóléti központ képviselője kifejtette az eset kapcsán, hogy mindkét gyermek érdekét figyelembe kell venni, tudnak a családoknak segíteni, amennyiben ők is együttműködnek. A Gyámhatóság képviselője jelezte, hogy védelemben vételi eljárás keretében tudnak segíteni, továbbá javasolta, hogy a két gyermeket ültessék le egymással beszélgetni. A bántalmazott lány szülei hangsúlyozták, hogy a fiú nem való az iskolába, amellyel azonban a Gyámhatóság

képviselője nem értett egyet. A megbeszélést az intézményvezető azzal zárta, hogy a konfliktusok csökkentése miatt a fizikai bántalmazást elkövető fiút áthelyezi a párhuzamos osztályba.

Még aznap a párhuzamos osztály osztályfőnöke írásban egyet nem értését fejezte ki az intézményvezető felé. Véleménye szerint a 30 fős osztály létszámra tekintettel és a három beilleszkedési, tanulási és magatartászavarral rendelkező gyermek mellé nem tudja befogadni az indulatait kezelni nem tudó további gyermeket. A fiú szülei e-mailben pedig még aznap arra hivatkoztak, hogy csak a fegyelmi eljárás lefolytatása után van mód a gyermek másik osztályba való áthelyezésére, így nem tudják elfogadni az osztályváltásra vonatkozó döntést és ragaszkodnak ahhoz, hogy gyermekük továbbra is a két tanítási nyelvű osztályba folytathassa tanulmányait. 2017. március 22-én a fiú édesapja arról tájékoztatta az Iskola vezetőjét, hogy gyermeke azt közölte vele, hogy ha átkerül másik osztályba, akkor *öngyilkos lesz*.

Az Iskola 2017. március 22-én mindkét gyermek tekintetében *jelzőlapot* küldött a Gyermekjóléti Szolgálatnak, amely pedig arról értesítette az Iskolát, hogy a bántalmazott gyermek tartózkodási címe alapján a jelzést átadták az illetékes szolgálatnak. Az Iskola 2017. március 28-án *kezdményezte a bántalmazott gyermek szakértői bizottság általi vizsgálatát a szülők egyetértésével*.

A fiú édesanyja 2017. március 30-án kelt az Iskola igazgatójának címzett levelében az alábbi kifogásokat fogalmazta meg. Az Iskola nem törekedett az esettel kapcsolatos események feltárására, nem volt olyan személy, aki magát a fojtogatást látta, a tanárok csak annak voltak szemtanúi, amit fiuk utána mondott. Az Iskolai esetmegbeszélésen kérte a körülmények feltárását, de e kérését a pedagógusok lesöpörték az asztalról. Az édesanya e levelében arról is beszámolt, hogy a kislány több osztálytársát is rendszeresen, a fiukat pedig a tanév kezdete óta piszkálta. A kérdéses eset napján is a lány szólt be a fiúnak és egy másik fiú osztálytársuknak. Közvetlenül a kidobós játék során egy másik osztálytársukat megkérte, hogy dobja meg a földön fekvő fiát, ez a másik osztálytárs pedig tiszta erőből hasba is dobta fiát. Véleménye szerint az eset megértéséhez és a hasonló esetek elkerüléséhez fontos minden körülmény tisztázása.

A fiú édesanyja hangsúlyozta azt is, hogy az iskolapszichológus véleményében az osztályban történt konkrét megfigyeléséről, azok tapasztalatairól nem ejt szót, ezek nélkül fogalmazta meg észrevételeit, javaslatait, ugyanakkor az iskolapszichológus foglalkozásaitól nem zárkóztak el. Hivatkozott korábbi e-mailjükre, miszerint ha az Iskola ragaszkodik a saját pszichológusához, akkor először szülőként szeretnének vele találkozni. Fontosnak tartotta, hogy az iskolapszichológus miért csak feltételezi a kölcsönös piszkálódást a két gyermek között, ezt a pedagógusok miért nem mondták el a szakembernek és a szülőknek sem jelezték a problémát korábban. Továbbá szülőként azt sem érti, hogy az iskolapszichológus beilleszkedési problémákra utal, ugyanakkor fia osztályfőnöke a gyermek negyedévi értékelésében az alábbiakat fogalmazta meg: *„Örülök, hogy ilyen hamar beilleszkedtél az osztályközösségbe. Biztos nehez lehetett ennyi új információt kapni szokásrendről, szabályokról, követelményekről. Úgyesen teljesítesz, jól felvetted az itteni „iskolaszagot” Kérlek azért a beszélgetéseket az óra közben és a szabadidős hangoskodást próbáld meg tompítani.”*

E levelében kifejtette a fiú édesanyja azt is, hogy véleménye szerint a 2017. március 21-én megtartott egyeztetés során jogséértően meghozott döntést aznap délután a gyermekkel közölték, a már helyreállt nyugalma ismét felbolygatták. Kiemelte, hogy az Iskolával és a pszichológussal (nyitottságuk esetén a lány szülei is) együttműködnek a konfliktus okainak tisztázásában, fiúk, osztálytársai és tanáraik nyugalma helyreállításában. A családsegítő szolgálattal is felvették a kapcsolatot. Az iskolapszichológussal 2017. március 31-én személyesen egyeztettek, emellett a gyermekükkel foglalkozó pszichológus is felajánlotta együttműködését az iskolapszichológussal. Azt azonban nem tudta elfogadni, ha az ügy kapcsán egyoldalúan fia felelősségét hangsúlyozzák.

A fiú édesanyja aznap még egy levelet írt az igazgatónak, ebben részben megismételte, hogy piszkálódás a gyermekek között kölcsönös, és az Iskola nem tárta fel a sérelem alapját adó ügy valamennyi körülményét, miközben a gyermeküket súlyosan deviáns, beilleszkedési problémákkal küzdő gyermeknek állítják be. Jelezte, hogy fiuk magatartásával nem értenek egyet és szeretnék a konfliktust megszüntetni. Leírta, hogy tudomása szerint gyermeke nem fojtogatta a lányt, hanem a konfliktust követően a lányt vállánál fogva megrántotta és vállait lefelé nyomta. A gyermeke állítása szerint ekkor a lány nyakához nem nyúlt. Hivatkozott az Iskola szerinte jogszerűtlen

módon hozott döntésére, amellyel gyermeket a másik osztályba kívánták áthelyezni és egyben örömét fejezte ki, hogy az igazgató a jogsértő döntésének végrehajtásától eltekintett.

Az igazgató *folymatosan tájékoztatta a Tankerületet a gyermekek közötti konfliktus kezelésének lépéseiről.* 2017. április 4-én kelt levelében hangsúlyozta, hogy a gyermekek 10 évesek, jogilag nem vonhatók felelősségre, így az iskolai elmarasztalás mellett személyiségük további fejlődése végett kiemelten fontos a szülői megsegítés, az iskolával való együttműködésük. A Gyermekjóléti Szolgálat az igazgatót tájékoztatta 2017. április 11-i levelében, hogy a bántalmazó gyermek családjával a családsegítőjük felvette a kapcsolatot. A fiú bocsánatkérő levelet írt a lánynak 2017. április 12-én. A lány szülei 2017. április 23-án kelt levelükkel az osztályfőnökhöz fordulnak, amelyben jelzik, hogy nem járulnak hozzá az iskolapszichológus további foglalkozásaihoz és beszámolnak a vele kapcsolatos tapasztalataikról. Kifejtették, hogy lányuk úgy érzi, hogy az egészen az a célja, hogy őt hozzák ki valamilyen módon bűnösnek, pedig szerintük a köztökös és a másik testi bántása köszönő viszonyban sincs egymással, ezért nem hagyták elsimítani az ügyet. Az igazgató 2017. április 24-én igazgatói intőben részesítette a fiút a bántalmazó magatartása miatt. Az Iskola a rendelkezésemre bocsátotta a fiú ellenőrzőjének értesítésekre vonatkozó másolatát, amelyben többször is felhívták a szülők figyelmét arra, hogy gyermekük indulatos, verekedés résztvevője volt, valamint konfliktusba került más gyerekekkel.

Az *iskolapszichológus* 2017. május 4-én *összefoglalta* a konfliktuskezelés érdekében tett tevékenységét, rögzítette, a szülőktől kapott felhatalmazás után a tanulókkal külön-külön és együtt foglalkozott több alkalommal. Pszichológiai eszközök („Én üzenetek technika”) segítségével kérte, hogy fogalmazzák meg egymás számára indulataikat, sérelmeiket, majd fejezzék ki sajnálatukat az elkövetett sérelmekért. A meg nem bocsátás, a harag testi-lelki hatásairól is beszélgettek. A foglalkozások eredményeként a fiú 2017. április 12-én írásban rögzítette, hogy bocsánatot kér a lánytól, amiért testileg bántalmazta. Egyúttal megbocsát a kislánynak az ellene elkövetett vétkekért a hónapokon át tartó lelki bántalmazásért. A lány 2017. április 14-i hiányzása miatt a személyes bocsánatkérésre a tavaszi szünet után került sor 2017. április 27-én, amely előtt a lánnyal tudatta, hogy nem szükséges most semmilyen módon reagálnia a bocsánatkérésre. Beszélje meg otthon szüleivel, hogy kívánnak-e bármit is válaszolni. A foglalkozásokon a lány részéről határozott ellenállást tapasztalt azzal kapcsolatban, hogy őt bármiféle felelősség terhelné, amiért bocsánatot kéne kérnie. A fiú őszintén, szemkontaktust felvéve az osztályfőnök és az osztálytársak jelenlétében kért a lánytól bocsánatot és egyben meg is bocsátott neki. Az osztály ezt tapsviharral díjazta.

A lány szüleivel történt 2017. április 27-i találkozás arról győzte meg a pszichológust, hogy a szülőkből lévő indulatok és kételyek a szakmai és emberi hitelességével kapcsolatban az ő álláspontjától gyökeresen eltérő nézőpontjukból következnek. A szülők a lányukat továbbra is áldozatnak, a fiút pedig agresszornak tekintik. Miután az iskolapszichológus értesült róla, hogy a lány már nem az iskola tanulója, tájékoztatta a fiú szüleit a kialakult helyzetről, egyben javasolta a fiú számára a Szakszolgálatról egy terápiás megsegítés elfogadását.

Az igazgató a Tankerület ügyvédjének véleményét is kikérte, az ügyvéd az igazgatónak 2017. október 10-én írt válaszában az alábbiakat hangsúlyozta.

„Az intézmény a konfliktus kezelése során két út között választhatott, az érintett szülők bevonásával, a mediáció, és ennek során esetleges egyezség, illetve a fegyelmi eljárás. Tekintettel a feltárt tényekre, a szülők tisztában voltak azzal, hogy a fegyelmi eljárás során, ha nem is azonos súllyal, de mindkét gyermek érintett lesz az ügyben. Mindezekre való tekintettel a szülők a mediációt kezdeményezték mind egymás, mind pedig a gyerekek között. A mediációt mindkét szinten az iskolapszichológus végezte, azonban a szülői mediáció előtt jómagam beszéltem a szülőkkel és tájékoztattam Őket az eljárás jogi jellegéről és a mediáció sikertelensége esetén a fegyelmi eljárás menetéről. A szülők együttműködőek voltak, nem tapasztaltam elzárkózást, ellenségeskedést mindazok ellenére, hogy a kislány szülei az intézmény megkerülésével több panaszt is tettek, illetve jogtanácsot kértek és annak ellenére, hogy az érintett kislány édesanyja teljesen elzárkózott annak a ténynek a megismerésétől, hogy kislánya lelkileg terrorizálja hónapok óta az osztálytársait, illetve az érintett kislányt kiemelten. Részemről a mediációt azzal zártuk, hogy ha nem kötnek egyezséget, az esetben a fegyelmi eljárás kerül foganatosításra.”

A Szakszolgálat az iskola igazgatóját az ügyel kapcsolatban megkereste azzal a kérdéssel, hogy az iskolapszichológus a két gyermekkel történő foglalkozás során megsértette-e a lelkiismereti és vallásszabadságot, amennyiben igen, akkor e tevékenységét a szülők határozott ellenzése ellenére is folytatta-e. Az iskola igazgatója által lefolytatott vizsgálat összegzése a következő volt:

- A foglalkozásokon a két tanuló és az iskolapszichológus vett részt a szülők írásos beleegyezésével. A szülők akkor nem jeleztek kifogást az eljárással szemben, annak ellenére, hogy a pszichológus őket külön is bevonta. Az iskolapszichológus a konfliktuskezeléshez esetmegbeszéléseken vett részt a Szakszolgálat vezetőivel.
- Az iskolapszichológus részéről a foglalkozás során történt hivatkozás egyházi, vallási tartalmú forráselemzés felhasználása, amely a harag, valamint a meg nem bocsátás következményeiről szólt. A pszichológustól kapott tájékoztatás szerint ezt a forrást csak választási lehetőségként használta fel a gyermekek számára ahhoz, hogy a megbocsátás fontosságát megértsék. Kiemelte, és a gyerekek számára kihangsúlyozta, hogy ezzel nem kívánja a lelkiismereti és vallásszabadságot megsérteni, semmilyen vallási irányba nem akarja befolyásolni őket. A fiút elmondása szerint megérintette az idézet.

Mindezeket követően az igazgató az Iskolai Pedagógiai Programban foglaltakra hivatkozott. Utalt arra is, hogy a helyi tanterv alapján kötelezően választható az etika vagy a hit és erkölctan tantárgy. Az etika órák keretében is történik vallási, világnézeti témák feldolgozása. Így nehezen értelmezhető szülők elhatárolódása az egyházi, illetve vallási tartalmú forráselemzéssel kapcsolatban. Hivatkozott arra is, hogy a Kormány 2012-ben indította el azt a hagyományt, hogy minden 5. évfolyamos tanuló megkapja a Nemzeti Hitvallást. A Hitvallás teljes tartalmát etika és osztályfőnöki órákon ismertetik meg a gyermekekkel, amely tartalmazza, hogy elismerjük a kereszténység nemzetmegtartó szerepét. Becsüljük országunk különböző vallási hagyományait.

Az iskolapszichológus a gyerekekkel való foglalkozásairól így nyilatkozott: *„A gyerekekkel külön-külön és együtt is foglalkoztam, amelyekkel kapcsolatban fontos leszögezni, hogy a gyerekeket (és a szülőket, pedagógusokat is) mindig egyenrangú félnek tekintettem és tekintem munkám során. A szakma szabályai szerint a kliensnek joga van eldönteni, hogy mit fogad el és mit nem a pszichológiai foglalkozásokon kapott élményekből, vagy a pszichológustól kapott ötletekből. A gyerekek közös találkozásai során inkább arról volt szó, hogy a kislány folyamatosan vádló szerepben igyekezett kezemből kivenni a foglalkozás vezetését és a kölcsönös megbékélés helyett minden felelősséget a kislányra bántani. Láthatólag nagyon élvezte ezeket a pillanatokat, amelyekből nehezen sikerült visszabillenteni. Ilyenkor a kislány is befejezett és úgy tűnt, hogy hiábavaló kísérlet részéről a konfliktuskezelés. Azt gondolom, hogy a megbékélés, megbocsátás témájához pszichológusként tudnom kell a kliensek hiedelemrendszerét, hiszen erre építve segíthetem azt a belső folyamatot, ami eljuttathatja valameddig – jó esetben a megbocsátásig – a klienseket ezen a nehéz úton. Természetesen én is úgy gondolom, hogy szabadon a gyerek és gondviselője joga és kötelessége eldönteni, miben hisz, viszont nekem információ, hogy mire lehet támaszkodni a megbocsátással kapcsolatos érzékenyítés során. Tény, hogy elakadást érzékelve a folyamatban - részben ismeretközlés, részben mintaadás lehetőségeként - hogy hogyan is és miért lehetne ezt a megbocsátást megtenni - forráselemzést is végeztünk a Mai Ige baptista hírmondó 2017. április 6-i számából. Úgy ítélt meg a gyermekek hiedelemrendszerének feltárása után, hogy egyszerű, lényegre törő, gyerekek számára is könnyen érthető nyelvezete miatt, megfelelő forráskritikával pszichológiai megközelítésre alkalmas az ott megfogalmazott néhány gondolat. Az előzetes instrukcióban közöltem a gyerekekkel, hogy aki nem hisz Istenben, az annak megfelelően, a spirituális megközelítést mellőzve gondolkodjon a megbocsátás jótékony hatásairól. Aki pedig igen, az annak megfelelően viszonyulhat a felolvasott gondolatokhoz.*

Idézet a lapból:

„Mai Ige 2017. április 6. Amikor jeles orvosokat megkérdeztek, hogy mely érzelmek játszanak legnagyobb mértékben közre a betegségek kialakulásában, a válasz ez volt: „a harag és a meg nem bocsátás.” Ugyanis ezek az érzések mérgező vegyületek termelődését idézik elő a szervezetben. Egy orvos azt mondta: „nem az fenyegeti az egészségedet, hogy mit eszel meg, hanem ami téged emészt belülről.” Ha valaki megbánt, négy dolgot kell tenned:

- 1) *Beszélgj vele! Nyilván a megfelelő időben, a megfelelő helyen és a megfelelő módon. Mielőtt bármit is mondanál, kérd Istent, hogy vezesse gondolataidat és szavaidat. Aztán mondd el, ami a szívedet nyomja,*

szeretettel, nem kiabálva, nem ítélkezve. A többit pedig bagyd Istenre! Ő jobban ért az emberek gondolatainak megváltoztatásához, mint te.

- 2) Ne állj bosszút! Amikor kisértést érzel, hogy kiadd a dühödöt valakiz, állj meg és emlékezz, mekkora arat kellett fizetnie Jézusnak, hogy elvegye bűneidet. Ha a sértő felet Isten szemével nézed, az szinte mindig segít megbocsátani.
- 3) Engedd el! Ha felemlegeted a problémát, az újra meg újra fájdalmat okoz. Nyugodtan „szabadon engedheted” az illetőt, az még nem jelenti, hogy az Isten előtti elszámolást is megússza. Isten majd lerendezi a dolgot a megfelelő módon úgy, hogy a megfelelő eredményt érje el - erre te nem lennél képes.
- 4) Kérd rá Isten áldását! „Ezt most komolyan gondolod?” - kérdezed. Igen. Jézus azt mondta: „szeressétek ellenségeiteket, tegyetek jót azokkal, akik gyűlölnék titeket; áldjátok azokat, akik átkoznak, és imádkozzatok azokért, akik bántalmaznak titeket” (Lukács 6:27-28). Márpedig, ha Jézus parancsol nekünk valamit, akkor megadja az erőt is annak teljesítéséhez.

Természetesen elmondtam, hogy aki nem hisz Istenben, arra nem vonatkoznak az olwasmányban megfogalmazott ilyen irányú megnyilvánulások. Azt emeltem ki a forrásból, hogy tudományos eredmények bizonyítják a harag, és a meg nem bocsátás hatását a testi és lelki egészségre. És ebből következőleg mindenkinek saját érdeke, hogy megbocsásson. Tehát nem a pszichológus miatt, nem az anya miatt, hanem saját maga jólléte miatt célszerű megkésérelni, de ezt neki kell eldöntenie. Ebben pedig segít, ha beszélés vele, ha elengeded, ha nem állsz bosszút. Az pedig, hogy „áldást kérsz rá” szintén nem csak vallási lehetőség, mert azgal, hogy jót kívánsz neki az életben, önértékelésedet is növeled, hiszen Te egy ilyen rendes ember vagy!

Ismeretszerző és elgondolkodtató célja volt annak a kérdésnek, hogy a kislány nézze meg a neten a mobbing, pszichoterror szó jelentését. Miután a kislány egyszerű piszkálódásnak minősítette a kislány hónapokon keresztül történő lelki bántalmazását az után is, miután erről beszélgetve világossá kellett válnia számára, hogy a kislány kegyetlenül szenvedett tőle. (E foglalkozáson hangsúlyozottan használtam az én üzenet technikát.) Tehát nem tekintélyhalapon akartam meggyőzni, hogy amit tett, az mi volt, hanem mivel negligálta, ezért kértem, hogy ő nézzen utána. Ebben a szülők is segíthették volna? A szülők munkámon túli személyemet, világnézetemet érintő megjegyzéseikkel nem kívánok foglalkozni. Az esetet, a vállalt feladattal kapcsolatos nehézségeimet, érzéseimet többször vittem esetmegbeszélésre, a kerületi pedagógiai szakszolgálat igazgatójához és a kerületi iskola- és óvodapszichológusok koordinátorához. Segítségüket, együtt gondolkodásukat ezúton is köszönöm.

Összegzésként a konfliktuskezelés részben sikeres volt. A kislány öszintén, az osztálytársak előtt bocsánatot kért a kislánytól a testi bántalmazásért, és meg is bocsátott neki a lelki kínzásért. A kislányra rábízttam, hogy szüleivel beszélje meg, hogy kíván-e valamit válaszolni vagy nem. A válasz az volt, hogy másik iskolába vitték a következő héten. A kislány továbbra is az iskola tanulója. Kiegyensúlyozott gyermeke benyomását teszi, bár az ilyen lelki sebeke igen lassan gyógyulnak. A kislány szüleit megkereste a XVI. Kerületi Nevelési Tanácsadó a gyermek egyéni pszichés megsegítése céljából. A szülők ezt a lehetőséget nem vették igénybe.

2017 szeptemberétől többek között abban az osztályban is, ahová a kislány jár, iskolai kortárs bántalmazás megelőzésére 6 alkalmas foglalkozást indítottam Dr. Jármí Éva gyakorlatsora alapján, amelyből már 3 foglalkozás megtörtént. A továbbiakban az osztályfőnök vezeti a foglalkozásokat az én szakmai segítségemet is igénybe véve. Cél, hogy az ilyen kegyetlen helyzetek kialakulását megelőzzük az iskolában.”

3. Az Iskola igazgatója válaszában hangsúlyozta, hogy a nevelő-oktató munkát az iskola Pedagógiai Programjában megfogalmazott alapelvek, értékek mentén végzik. A válaszából kiderül az is, hogy többek között a következőket tekintik alapvető értékek:

- az alapvető emberi magatartás értékeinek kialakítását, ennek keretében a szolidaritást, a közös, kölcsönös kötelesség- és segítségvállalást, a toleranciát és az ember tiszteletét, amely világnézeti semlegességet jelent és áthatja követelményrendszerüket, a kölcsönös tiszteletet, amellyel az oktató-nevelő munka összes érintettje (az iskola dolgozói, szülők és diákok) tartozik egymásnak;
- az érzelmi intelligencia fejlesztését, amely a harmonikus személyiség feltétele, és magában foglalja a generációk közötti hatékony párbeszédet a családban és másutt, illetve a jó kommunikatív készséget;
- a magyarság- és európaiság tudatot: a diákok legyenek birtokában a magyar- és egyben az egyetemes kultúra értékeinek is, kötődjenek a családhhoz és az iskolához,

- a multikulturális szemléletet, amely segít megismerni és tolerálni iskolánk diákjainak kulturális különbözőségét;
- keresztény világnézetet, azaz a keresztény nevelés alapvető értékeinek tiszteletét, miként tiszteletben kell tartani a szülőknek arra való jogukat és lehetőségüket, hogy gyermekeiket a keresztény világnézetnek megfelelő oktatásban és nevelésben részesíthessék.

Az Iskola nevelő-oktató munkáját segíti az intézményben dolgozó iskolapszichológus, aki heti 1 alkalommal 6 órában érhető el. Az iskolai gyermekvédelmi feladatokat közvetlenül az osztályfőnökök látják el az osztályfőnöki munkaközösség vezető koordinálásával, valamint az intézményvezető irányításával. Az intézmény továbbá másfél státuszú pedagógus asszisztensi feladatkörrel rendelkezik, közülük van középfokú és tanári végzettséggel rendelkező kolléga is.

A panaszügyben érintett gyermekek 10 év körüliek, a fiú az esetet követően pár nappal lesz 10 éves, a lány pedig 10. életévét két hónapja töltötte be, az Iskola magyar-angol két tanítási nyelvű osztályának tanulói (voltak). Mindkét tanköteles gyermek beiratkozásakor XVI. kerületi állandó lakcímmel rendelkezett, de nem voltak körzetesek. A beiratkozásakor egyik gyermek szüleitől sem kaptak olyan írásos szakvéleményt, amelyet szakértői bizottság, nevelési tanácsadó vagy pszichológus adott volna ki. Ez irányban szóbeli tájékoztatással sem éltek a szülők.

A lány első osztálytól tanult a közösségben, a testvére is az Iskolába járt. A fiú a 2015/2016-os tanévben magántanulónaként kapcsolódott be az osztály életébe, 2016. szeptember 1-től lett aktív tagja az osztálynak. Három évet külföldön töltött szüleiével, ahol angol nyelvű iskolában kezdte meg a tanulmányait. A szülők azt szerették volna, hogy fiuk iskolai tanulmányát egy olyan intézménybe folytathassa, ahol angol nyelvtudását szinten tarthatja és tovább mélyítheti. Mivel a korábbi években is voltak már olyan magyar vagy külföldi állampolgárságú tanulók, akik külföldről érkeztek, más tanrendben tanultak, más kultúrában éltek, az Iskola tudatában volt annak, hogy kiemelten segíteni kell a beilleszkedésüket az osztály és iskolai közösségébe. Az Iskola a konfliktus kezelése során három lehetséges megoldási verzióval szembesült:

- 1) szankciók alkalmazása: amely meglátása szerint a helyzetet ugyan kezelte volna, de nem adott volna a „feszültség megoldására” lehetőséget,
- 2) a gyerekek „szétválasztása”, egyikük kiemelése az osztályközösségből másik osztályba vagy iskolába történő áthelyezése, mérlegelve az osztályközösségre való kihatását, valamint a szülői beleegyezést,
- 3) a konfliktus kezelése mediáció segítségével, a szülői és a gyermeki szinten, szakértők bevonásával: mindez eredményessége esetén nemcsak a konfliktust szüntetheti meg, hanem feltárhatja a probléma gyökerét és feloldhatja a probléma konfliktus körét. Ez egyben esettanulmányként is példát ad a tantestület számára.

Az érintett szülőkkal ismertette a lehetséges problémakezelési utakat és annak várható következményét a 10 év körüli gyermekek esetében. Felhívta rá a figyelmet, hogy gyermekeik az osztályközösség tagjai, amely kölcsönös kihatással bír egymásra. A szülők egyértelműen a harmadik utat választották, hiszen közös mediáció, írásbeli megállapodás született, a fiú részéről bocsánatkéréssel zárult. Az osztályközösség azóta is konfliktusmentesen működik.

Ezt követően az igazgató egyedi kérdéseimre az alábbi válaszokat adta:

3.1 A konfliktus helyzet részletes megismeréséhez, feltárásához és ezt követően 2017. március 16-20-a között a döntéshozatal előkészítéséhez figyelembe vette:

- az Nkt. 58. § (1)-(14) bekezdéseiben foglaltakat, amely a tanulóval szembeni fegyelmi eljárást szabályozza,
- tájékoztatta az iskolapszichológust, aki március 20-án írásban küldte el az ügygel kapcsolatos véleményét,
- az eset megtörténtekor a tanulók életkorát (a fiú a 10. életévét még nem töltötte be, a lány pedig 2 hónappal lépte túl a 10. életévét),
- a tanulók addigi helyzetét, viselkedését az osztályközösségben, iskolában,
- a konfliktus kialakulásának okát, amely segít majd a részletes megismerésben,

- az ügy feltárását követően a döntéshozatal előtt már próbálja mérlegelni, hogy két 10 év körüli gyermek esetében a különböző döntések (pszichológiai megsegítés, írásos és szóbeli elmarasztalás/ fegyelmi/ széles körű meghallgatás) vajon milyen nevelési, pszichés hatással lehetnek majd a gyermekekre rövid és hosszútávon,
- az Iskola és a szülők addigi közös együttműködése révén (mindkét fél részéről folyamatos kapcsolattartás volt a jellemző) lehet-e konszenzusra jutni úgy, hogy segítsék a gyermekek közötti konfliktus feloldását.

A fentiekre figyelemmel az azonnali számonkérés, illetve más elmarasztalás helyett a *Pedagógiai Szakszolgálat és a Gyámhatóság bevonásáról* döntött, hogy a 10 év körüli gyermekek közötti konfliktushelyzet minél rövidebb idő alatt és szélesebb körű szakmai megsegítés révén feloldható legyen. Törekedett emellett arra is, hogy a helyzet középpontjába a gyerekek kerüljenek, mert a helyzet mindkettőt egyformán pszichésen is érintette és megviselte.

3.2 Az igazgató utalt arra, hogy az esetmegbeszélésen valóban javaslatot tett a fiú másik osztályba való áthelyezésére. Az érintett gyermek édesapja azonban még azon a napon írásban (e-mailben) fejezte ki tiltakozását a javaslattal. Figyelemmel volt arra is, hogy a fiú szülei nyitottak voltak az iskolapszichológus terápiájára. Az eset kapcsán az alábbiakat mérlegelte:

- A fiúnak az esetet megelőzően volt már konfliktusa a lánnyal, de ilyen mérvű viselkedést, agressziót nem követett még el, illetve az osztályfőnök felől nem érkezett ilyen jelzés az igazgatóhoz, a problémákat osztály szinten kezelni tudták. Ezt erősítette meg az osztályfőnök beszámolója is.
- A Gyámhatóság azt az álláspontot képviselte, hogy a problémát az Iskolában kell megoldani, vagyis az nem megoldás, ha bármelyik gyermek távozik az Iskolából.
- Ha a gyermeket a másik párhuzamos osztályba helyezi át, akkor sérült volna a fiú magyar-angol két tanítási nyelvű programban való részvétele, hiszen az évfolyamon ez az egy ilyen osztály működik, a kerület többi iskolájában pedig egyáltalán nincs ilyen képzés.
- A lány édesanyja jelezte az esetmegbeszélés végén, hogy fellebbezést szeretne benyújtani annak érdekében, hogy a fiú a továbbiakban ne ebbe az iskolába járhasson.
- 2017. március 22-én meghallgatta az esettel kapcsolatban a gyermekek egyik osztálytársát annak szülője és az osztályfőnöke, valamint az intézményvezető helyettes jelenlétében.
- Bonyolította a problémát továbbá az is, mikor a fiú édesapja hivatkozott fia mondatára, miszerint öngyilkos lesz, ha másik osztályba kell járnia.

A fentiek alapján mindkét gyermeket egyformán veszélyeztetettnek találta és azonnali beavatkozást igényelt minden szakmai fél részéről úgy a gyermekek megsegítése, mind a szülők támogatása. Az egyes intézmények szakemberei előző nap részt vettek a megbeszélésen és így megismerhették a problémát, ezáltal mindenki részéről azonnali segítségnyújtás megkezdése vált indokolttá a családok, illetve gyermekek irányába. Az igazgató véleménye szerint utólagosan megállapítható, hogy megfelelő döntést hozott.

3.3 A gyermekek az Iskolába 7.30 után érkeznek és távoznak a tanítási órák után. Az Iskolában 7.30 és 16.30 között tanítási és napközis idő van, ahol az órákon, a napköziben tanítók, szaktanárok vannak a gyermekekkel, a szünetekben, a tantermekben, a folyosókon, az udvaron tanári felügyeletet biztosított. A tanárok munkáját pedagógus asszisztensek segítik.

Az érintett osztályban az esetet követően az osztályfőnöknek és az ott tanító kollégáknak a pedagógus képesítésű asszisztens segítette munkáját. Mindez valóban csak egy nap volt, mert további intézkedést nem látott indokoltnak, ezt egyeztetette is az osztályfőnökkel. Néhány napon át az ebédlőben, a szünetekben, az udvari foglalkozásokon követte figyelemmel az asszisztens a gyermekek viselkedését, amiből ők nem igazán vettek észre szinte semmit, de ez is volt a cél. Mérlegelni kellett szerinte, hogy a 32 fős osztály életében milyen mélységben célszerű és lehet beavatkozni, továbbá a pedagógus asszisztensek más osztályokban tanító pedagógusok napi

munkáját is segítik. Több alkalommal látogatta meg a foglalkozásokat, a szüneti időszakot, az ebédeltetést az iskolapszichológus is. A gyermekek soha nem voltak felügyelet nélkül.

A *Tankerület vezetője* 2017. március 28-i levélben kérte az Iskolától, hogy kiemelt figyelemmel kezeljék az esetet és a helyzet megoldásához, indokolt esetben vegyék igénybe a pedagógus asszisztensi és az iskolapszichológus szakmai munkát, valamint biztosítja, hogy magasabb óraszámban legyen jelen a pszichológus az intézményben. Javaslatot tett arra is, hogy az Iskola kezdeményezze a fiú szakszolgálati vizsgálatát, amelyre már a korábbi napokban sor került.

3.4 Az Iskola Szervezeti és Működési Szabályzata és házirend lehetőséget ad a szülőknek gyermekük három napos hiányzásának igazolására. A szülők jelezték, hogy a lányukat nagyon megviselte az eset, ezért felajánlotta a szülőknek, hogy ha úgy látják, hogy gyermekük számára jó lenne néhány nap pihenés, akkor ezt külön is engedélyezi, még abban az esetben is, ha már éltek a 3 nap lehetőségével. Ez az igazgató véleménye szerint egy felajánlás volt és nem kötelező jellegű távolmaradás az iskolából. A kislány tanulmányi előmenetelében mindez nem jelent majd gondot, hiszen kitűnő tanuló, és szülei is nagy odafigyeléssel követik tanulmányát.

3.5 Az igazgató megerősítette, hogy a mediálás alkalmával a pszichológusnál valóban vallásos tartamú szöveget is felolvastak, megbeszéltek. Ennek kapcsán hivatkozott arra, hogy az általános iskolai kerettantervet 1-8. évfolyamon több mint 20 helyen tesz említést bibliai tartalomra, mint forrásfeldolgozásra, párhuzamosan a népmesékkal, mondákkal, történelmi témájú eseményekkel (magyar nyelv és irodalom, etika, történelem, osztályfőnöki óra, természetismeret). Ettől még nem lehet szó vallási neveltetésről, világnézeti befolyásolásról. Beszélni lehet azonban az irodalmi műveltség megalapozásához iskolás korban a szövegolvasáshoz kapcsolódó szövegelemző és értelmző együttgondolkodásról, illetve az esztétikai, erkölcsi értékek felfedezéséről.

Az igazgató az Iskola vezetőjeként jogosult ellenőrizni, hogy az iskolapszichológus a heti munkaidejét a megadott munkarend szerint látja-e el az iskolában. Biztosítani kell számára a helyi lehetőségekhez mérten a nyugodt munkalehetőséget, és mind azt a technikai feltételt, amely a többi kolléga számára is rendelkezésre áll. Lehetőséget kell biztosítani a kollégákkal való szakmai megbeszélésre, a megfelelő titoktartási kötelezettség figyelembe vétele mellett. Tartalmi irányítást nem végezhet a pszichológus munkája fölött, a szakmai munka megítéléséhez nem rendelkezik jogkörrel, kompetenciákkal, valamint az iskolapszichológust köti a titoktartási kötelezettség. Tudomása szerint a pszichológus nem csak a gyerekekkel foglalkozott (amihez megkapta mindkét gyermek szüleitől az írásos beleegyezést), hanem a szülőkkel is találkozott. Értetlenül állt azelőtt, hogy miért az osztályfőnöknek írtak e-mail-t a lány szülei, miért nem a pszichológushoz fordultak közvetlenül a foglalkozás időpontjával kapcsolatosan, valamint a mediálás tartalmi része miatt.

Az időtávlatra hivatkozva nem tudta megmondani, hogy melyik tanítási óráról kérte el a pszichológus a gyermekeket 8.00-14.00 óra között. A pszichológus tudta, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 132. § (6) bekezdése alapján a nevelési-oktatási intézményben alkalmazott iskolapszichológus az iskolapedagógiai programja szerint szervezett iskolai tanóra ideje alatt is végezheti a gyermek, a tanuló részére az egyéni tanácsadást abból a célból, hogy a gyermek, a tanuló személyiségfejlődését elősegítse. A tájékoztatás szerint az iskolapszichológus fő munkaidejének 70%-át egy másik, az igazgató által nevesített intézményben látja el (Ez pedig megegyezik azzal az iskolával, ahonnan a szülő nem kapott választ átvételi érdeklődésére.).

3.6 Az igazgató arra hivatkozott, hogy 2017. március 16-a és május 3-a között szinte napi kapcsolatot tartott fenn a szülőkkel, soron kívül fogadta őket. A szülői indulatok és kérdések mihamarabbi megválaszolására úgy látta, hogy a személyes találkozás ad a legnagyobb segítséget.

3.7 Az igazgató válaszában az esettel kapcsolatosan az alábbi *összegzést* adta. Visszatekintve, történt két gyermek között egy konfliktus, az előzmények akár hónapokra is visszanyúlhatnak olyan apró csínytevések révén, amelyet az iskolapszichológus szakmai segítsége révén fel tudott tártani, legalábbis elindult ebben az irányba, mindkét gyermek mutatott pszichés megnyilvánulást (a

lány félelme, a fiú arcjátéka). A fiú fel tudta dolgozni a helyzetet, szóban és írásban történt bocsánat kérésével fordult a kislányhoz, ezt az osztály előtt tette. A fiú tudomásul vette és elfogadta, hogy az Iskola Pedagógiai Programjában meghatározott írásbeli elmarasztalás legmagasabb fokozatát kapta cselekedetéért, ez a havi, illetve év végi magatartásjegyében is megnyilvánult. A lány nem tudta elfogadni a bocsánatkérést, anélkül hogy az ő lelkében helyre kerülhettek volna a gondolatok, érzések, így a szülei átírták egy másik intézménybe. Nagyon sok szakember próbált rövid idő alatt a gyermekeknek, szülőknek egyaránt segíteni, több-kevesebb sikerrel. A konfliktus létrejöttét és megoldására tett kísérletek fontosságát megtartva nem szabad elfeledkezni szerinte arról, hogy két 10 év körüli gyermekről van szó, akik egyébként nagyszerű, jó tanuló, értelmes gyermekek. Az ő megsegítésüknek kellett az ügy középpontjába állnia.

4. A *Tankerület igazgatója* megkeresésemre kifejtette, hogy a szülői jelzés alapján, 2017 márciusában a panasz kivizsgálása a Tankerület részéről azonnal megindult. A lány az Iskolában minden szükséges segítséget megkapott. Az iskolapszichológus foglalkozott a gyermekkel, hogy az őt ért sérelmet minél gyorsabban és könnyebben feldolgozza. A pedagógusok, a pedagógiai asszisztens kiemelt figyelmet fordítottak a tanulóra mind a tanórákon, mind az óráközi szünetekben, szabadidős tevékenységek során a kél tanuló között kialakult konfliktusra való tekintettel. Felhívta az intézményvezető figyelmét arra, hogy a pedagógiai asszisztens adott osztályban történő fokozott jelenlétéről gondoskodjon. Felajánlotta annak a lehetőségét is, hogy szükség esetén az iskolapszichológus óraszámát megemeli, átmenetileg átirányítja a másik intézményből, hogy az Iskola pedagógusai a konfliktusok feldolgozásához, minél több szakmai segítséget kapjanak.

Kérte továbbá arra is az intézményt, hogy szakértői bizottsági vizsgálatot, szükség esetén gyermekpszichiátriai vizsgálatot kezdeményezzen a fiú minél hathatósabb megsegítése érdekében. Az Iskola tájékoztatása szerint vizsgálatot kezdeményeztek a XVI. kerületi nevelési tanácsadónál. Az iskolapszichológus konzultált mindkét tanuló szüleivel, melynek eredményeként terápiás megállapodás is született. Ezen kívül alapos esettmegbeszélést tartottak a tanulók szülei, az iskolapedagógus, a Napraforgó Családsegítő- és Gyermekjóléti Szolgálat, a Gyámhatóság és a Pedagógiai Szakszolgálat részvételével. Az érintett iskolapszichológus felett a munkáltatói jogot a Tankerület igazgatója látja el, egyéb munkáltatói jogokat pedig az intézmény vezetője. A szakmai felügyeletet az iskolapszichológus felett a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat XVI. Kerületi Tagintézménye látja el. A Tankerület igazgatója jelezte, hogy az Észak-Pesti Tankerületi Központ iktatásában nem szerepel a jelzett 2017. április 3-i levél a szülőtől, a szülővel többször beszéltek telefonon, illetve személyes megbeszélésre is sor került áprilisban.

5. A *Pedagógiai Szakszolgálat vezetője* előadta, hogy a 20/2012. EMMI rendelet 132. § (6) bekezdése alapján az intézménypsziológus az adott oktatási intézmény állományában van. A nevelési-oktatási intézményben alkalmazott óvodapszichológus, iskolapszichológus az óvoda, az iskola pedagógiai programja szerint szervezett óvodai foglalkozás, iskolai tanóra ideje alatt is végezheti a gyermek a tanuló részére az egyéni tanácsadást abból a célból, hogy a gyermek, a tanuló személyiségfejlődését elősegítse. Az iskolapszichológus az érintett iskolák állományában van, a munkáltatói jogköröket a Tankerület gyakorolja. A 15/2013. EMMI rendelet 29. §-a szabályozza a pedagógiai szakszolgálatok szerepét az iskolapszichológiai ellátásban. A szakszolgálat intézményeiben dolgozó iskolapszichológus koordinátor többek között a nevelési-oktatási intézményekben foglalkoztatott pszichológusok számára legalább havi rendszerességgel szakmai konzultációs foglalkozásokat szervez, továbbá a nevelési-oktatási intézményekben dolgozó pszichológusok megkeresésére egyéni szakmai segítségnyújtás, esetvezetés a feladata. A jogszabály nem tartalmaz felhatalmazást esetleges etikai vétségek kivizsgálására, állásfoglalásra.

A sérelmezett iskolapszichológusi gyakorlattal összefüggésben végzett intézkedéseikről adott tájékoztatás szerint a szülői megkeresés kapcsán az iskolapszichológussal munkáltatói jogviszonyban álló intézmény vezetőjét személyesen és írásban is tájékoztatták, továbbították a szülő jelzését. A szülő e-mail-ben 2017. június 28-án érkezett panaszát a nyári szabadságolások

alatt 2017. július 20-án válaszolták meg írásban. Jelzésük után az igazgató vizsgálatot folytatott le az ügyben, amelynek eredményét jelentésem az igazgató válaszában részletesen tartalmazza.

6. A *Gyámhatóságtól* a tényállás feltárása érdekében az alábbi kérdésekben vártam választ:

1. Kérem, hogy szíveskedjék kifejezni, hogy a bántalmazott gyermek tekintetében miért indították meg a védelemben vételi eljárást.
2. Kérem, szíveskedjék ismertetni, hogy abban az esetben, ha az iskolatársa által bántalmazott gyermeket a gyámhatóság eljárása során védelemben veszi, a gyámhatóság milyen intézkedésekkel tudja segíteni a bántalmazott gyermeket?
3. A bántalmazó gyermek tekintetében indult-e védelemben vételi eljárás, illetve az milyen eredménnyel zárult?

A Gyámhatóság válaszában hivatkozott a Gyvt. 17. § (1) bekezdés c) pontjára és a (2) bekezdés b) pontjára, amelyek értelmében a köznevelési intézmények a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot látnak el – a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében – a törvényben meghatározott alaptevékenység keretében. Ezen intézmények és személyek kötelesek hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása esetén. Ennek a kötelezettségének eleget téve a 2017. március 22-én kelt levelével küldték meg a jelzést a kiskorúak veszélyeztetettsége ügyében. Az Iskola igazgatójának tájékoztatása alapján a két gyermek között oly mértékben elmérgesedett konfliktus alakult ki, melynek következtében az egyik gyermek fojtogatta a másikat.

A Gyámhatóság az Iskolában az osztálytársa által bántalmazott gyermek ügyében indított eljárást, annak alapjául a Gyer. 84. § (1) bekezdését jelölte meg. Eszerint a gyámhivatal a Gyvt. 17. §-ának (1)-(2) bekezdésében és a Gyvt. 68/D. § (1) bekezdésében foglalt szervek, személyek jelzése, kezdeményezése, javaslata alapján köteles a védelemben vétel iránti eljárást hivatalból lefolytatni. A Gyvt. 5. § n) pontja alapján továbbá a veszélyeztetettség olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza. Az előzőek értelmében a hatóság hivatalból indított védelemben vételi eljárást, amiről az érintett szülőt 2017. április 22-i levelében tájékoztatta, egyben pedig felkérte a Gyermekjóléti Központot a védelemben vételi javaslat megtételére.

A Gyermekjóléti Központ 2017. május 9-én kelt tájékoztatásában rögzítette, hogy a lány a gyermekek közötti iskolai bántalmazás sértettje, szülei gondoskodóak, aktívan próbálták megoldani a helyzetet. Mivel a fiúval kapcsolatban az igazgató által javasolt osztályváltásra nem került sor, valamint az iskolapszichológus – aki foglalkozott a gyermekekkel az eset után – módszereivel sem értettek egyet a lány szülei, így másik iskolába írták gyermekeiket. A Gyermekjóléti Központ ezért nem javasolta a védelemben vételt, de a kiskorú pszichés megsegítése érdekében felajánlotta a családnak a Gyermekjóléti Központ pszichológusának igénybevételét. A Gyámhatóság a kiskorú vonatkozásában egyéb veszélyeztető körülményt nem tárt fel, így 2017. június 12-én kelt és 2017. június 30-án jogerőre emelkedett határozatával a védelemben vétel iránti eljárást megszüntette. Az Iskola által küldött dokumentumok alapján megállapítható volt, hogy a fiúnak ilyen jellegű konfliktusa a kislánynon kívül más iskolatársával nem volt. Mivel a Gyermekjóléti Központ tájékoztatása alapján a kislány másik iskolában folytatja tanulmányait, valamint azóta a fiúval kapcsolatban a Gyámhatósághoz jelzés nem érkezett sem az iskolától, sem a gyermekvédelmi jelzőrendszer más tagjától a kiskorú veszélyeztetettsége ügyében, a védelemben vételi eljárás megindítását a Gyámhatóság nem tartotta indokoltnak.

A Gyámhatóság két kérdésemre azonban nem adott választ: arról, hogy a védelemben vételi eljárás keretében a lánynak milyen segítséget biztosítottak volna.

A rendelkezésemre álló iratok között fellelhető a lány édesanyja által a Gyámhatóságnak címzett 2017. június 27-én kelt levél, amelyben a szülő a hatósági eljárás megindításával kapcsolatos kérdéseit tette fel az eljáró szervnek. Az iratok között a Gyámhatóság válasza az édesanya kérdéseivel összefüggésben nem található. A megküldött iratok között megtalálható az

igazgató két levele, amit a Gyámhatóságnak küldött. Az első levélben az igazgató a Gyámhatóságnak címzett levelében egyrészt tájékoztatja a hatóságot, másrészt kérelmet fogalmaz meg a fiú érdekében való intézkedések megtételére, kiemelve a gyámhatóság véleményével kapcsolatos releváns részeket az alábbiak szerint.

„Március 21-én a délutáni órában személyesen beszélgettem a kislíú édesapjával, valamint az osztályfőnökkel, és tájékoztattam arról a szülőt, hogy továbbra is azt tartanám megfelelőnek, hogy a gyereket március 22-től a 4.b osztályba helyezzem át, mivel az intézményen belül így tudom csak megoldani, hogy a két gyerek ne legyen folyamatosan egy légtérben, így lehetne megoldani intézményen belüli lehető legtávolabbi elhelyezésüket, viszonylagos elkülönítésüket. Az édesapa ezt továbbra sem tudta elfogadni. Javasoltam a fiú jelenlegi pszichés állapotára tekintettel, hogy kerüljön a tanév végéig magántanulói státuszba, így lehetőség lenne olyan nyugodt családi légkör kialakítására, ahol pszichológusi vagy más szakember által nyújtott segítség révén a gyerek megnyugodhasson, feldolgozhassa a konfliktushelyzetből adódó problémáit. Az édesapa ettől is elzárkózott. Tegnap délután arra is kért, amennyiben a döntésemről nem állok el, a fiúval az osztályfőnök közölje ezt. Az osztályfőnök a kérésnek eleget tett. Amikor a gyerek az osztályváltásról értesült sírt, dühkitöréssel reagált. Az édesapa továbbra sem tudja elfogadni, hogy a gyerek átkerüljön másik osztályba.

Tájékoztattam arról, hogy ezt abban az esetben tehetem meg, ha fegyelmi eljárást indítok gyermeke ellen, és az eljárást lefolytatva döntésként hozhatom meg indokolt esetben. A beszélgetésünk alatt arról is tájékoztattam, hogy gyermeke közölte vele, amennyiben átkerül a másik osztályba, öngyilkos lesz. Az édesapa szóban jelezte, hogy amennyiben ez megtörténik azért az iskola lesz a felelős. Elképedve hallgattuk, amit tolmácsolt gyermekéről. A szülőnek ismételten javasoltam, hogy a gyermeknek megfelelő szakember által nyújtott ellátásra van szüksége, és egy olyan nyugodt környezetre, amely nem tartja fent ezt az állandó konfliktushelyzetet. A tegnapi nap folyamán, amikor a két gyermek is egyszerre tartózkodott az iskolában, az osztályban, valamint az udvaron, a fiúnál ez további indulatokat váltott ki.

Kérem Önöket a kiskorú gyermekkel kapcsolatos gyors intézkedésre, ugyanis megdöbbentőnek és félelmetesnek ítélem meg, hogy egy tíz éves gyermek pszichésen nem tud kilépni egy konfliktushelyzetből, hanem agresszivitása tovább fokozódik. A saját tettlegességén túl már osztálytársát is igyekezik bevonni és rávenni arra, hogy nemcsak kislányt, hanem már az Ő testvérét is akár közvetett módon bántalmazza és felmerül benne az önbántalmazás, az öngyilkosság gondolata.”

Az Iskola igazgatója második levelében még ugyanazon a napon a mindkét gyermek adatlapját megküldte a Gyámhatóság számára.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdésének eljárásom megindításakor hatályos szövege szerint a biztoshoz bárki fordulhat, ha megítélése szerint a hatóság tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási pert – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az Ajbt. 18. § (2) bekezdés a) pontja értelmében közszolgáltatást végző szervnek minősül függetlenül attól, *hogy milyen szervezeti formában működik az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó, illetve e feladat ellátásában közreműködő szerv.* Az Nkt. 1. § (2) bekezdése értelmében a köznevelés közszolgálat, amely a felnövekvő nemzedékek érdekében a magyar társadalom hosszú távú fejlődésének feltételeit teremti meg, és amelynek általános kereteit és garanciáit az állam biztosítja. Az Nkt. 2. § (1) bekezdése kimondja, hogy az Alaptörvényben foglalt ingyenes és kötelező alapfokú, ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú oktatáshoz való jog biztosítása a magyar állam közszolgálati feladata. A Gyvt. 16. § (1) bekezdése szerint a gyermekek védelmét biztosító hatósági feladat- és hatásköröket a helyi önkormányzat képviselő-testülete, illetve a gyámhatóság gyakorolja. A Gyszr. 1. § (1) bekezdése szerint a gyámhatóság feladat- és hatáskörét a települési önkormányzat jegyzője, a fővárosi és megyei kormányhivatal gyermekvédelmi és

gyámügyi feladatkörében eljáró járási, kerületi hivatala, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatal gyakorolja.

A fentiek alapján az iskola, annak fenntartójára, valamint a gyámhatóságra az ombudsman vizsgálati jogosultsága – az Ajbt. hatásköri szabályai értelmében – egyértelműen kiterjed.

A panaszos az iskola intézkedéseivel szemben a fenntartó eljárását kezdeményezte, továbbá sérelmezte a bántalmazott gyermeke ügyében megindított gyámhatósági eljárást. A gyámhatóság érdemi döntésével, amellyel a gyermeke védelembe vétele tárgyában indított eljárás megszüntette a panaszos egyetértett, erre tekintettel a hatósági határozat ellen jogorvoslati kérelmet nem nyújtott be. Ebből következően a beadvány alapján a bántalmazott gyermekek védelembe vétele tárgyában indított gyámhatósági eljárásával kapcsolatban alapjogi vizsgálatot nem folytathattam. Az Ajbt. 1. § (2) bekezdése azonban az ombudsmant a gyermeki jogok kiemelt és állandó védelmére kötelezi. Erre figyelemmel Gyámhatóság eljárását mind a bántalmazó, mind a bántalmazott gyermek tekintetében – az Ajbt. 18. § (4) bekezdése alapján – hivatalból vizsgáltam.

II. Az érintett alapvető jogok és elvek tekintetében

Az alapjogi biztos egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggés-rendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjogkorlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi teszteket.

Az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek szövege az Alaptörvény Negyedik Módosításának hatályba lépését követően továbbra is nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, az alkotmányos követelmények és alapjogok tekintetében jellemzően nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amely ellentétesek volnának a korábbi alkotmányunk szövegével. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában kiemelte, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi élel mondta ki, hogy „az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”

Ha összevetjük az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében, illetve az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdésében, XVI. cikk (1)-(2) bekezdésében foglaltakat a korábbi Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, 67. § (1)-(2) bekezdésének, 70/F. § (1)-(2) bekezdését, akkor az állapítható meg, hogy a vizsgálat tárgyát képező jogállamiság elve, a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga és az oktatáshoz való jog tekintetében nem hoz olyan érdemi változást az Alaptörvény szövege, mely a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat elvetését, tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok és az alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírósági döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind pedig az azt követően meghozott határozatai indokolásában kifejtett megállapításokat. A

tisztességes eljárás érvényesülése kapcsán érdemes kiemelni, hogy immár külön alkotmányi rendelkezés nevesíti a *tisztességes hatósági eljárás*hoz való jogot.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján Magyarország független, *demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság korábbi töretlen gyakorlata alapján ennek a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a *jogbiztonság*. Az Alkotmánybíróság által gyakran hivatkozott tétel, hogy a jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Az Alkotmánybíróság döntéseiben felhívta a figyelmet, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van, a jogállamiság elvéből folyó egyik legfontosabb alapkövetelmény ugyanakkor éppen a *közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége*: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. Demokratikus jogállamban ahhoz, hogy a természetes és jogi személyek életviszonyaikat, működésüket, magatartásukat a jog által előírtakhoz tudják igazítani, az elvárt kötelezettségeiknek eleget tudjanak tenni, szükség van a *joganyag és a jogi eljárások stabilitására, a változásokra való felkészüléshez megfelelő idő biztosítására, az egyértelműsége, a követhetőségre és az érthetőségre*. A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is.

2. Az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdése alapján minden *magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez, Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja*. Az Alaptörvény a személyiség kibontakoztatásának, a tájékozott és felelős polgárrá válásnak az egyik alapvető feltételeként *valamennyi magyar állampolgár jogát elismeri a műveltség megszerzésére törekvéshez*.

Az Alkotmánybíróság a 3047/2013. (II. 28.) AB határozatában kiemelte, hogy *a szülőknek a nevelés megválasztásához való joga* az Alaptörvény XVI. cikk (2) bekezdése alapján azt jelenti, hogy a szülők gyermekeikről saját világnézetüknek és lelkiismereti meggyőződésüknek megfelelően gondoskodhatnak, tehát elsősorban a szülők jogosultak arra, hogy döntsenek a gyermekeik testi és szellemi fejlődésével kapcsolatos kérdésekben. E szülői jog *lényeges tartalma*, hogy a szülők maguk döntenek arról, hogy hagyományaik, családi szokásaik, társadalmi helyzetük, vallási és erkölcsi meggyőződésük, anyagi lehetőségeik szerint miként választják meg a gyermek nevelését, oktatását biztosító intézményt, módszert, eszközöket. Ebbe külső hatalom, a családon kívülálló személy nem avatkozhat be. A neveléshez való jog azonban nem választható el sem a tankötelezettségtől, sem pedig az államnak a gyermekek védelmében és a róluk való gondoskodásban betöltött szerepétől. A tanítatás kötelezettsége egyrészt eleve a neveléshez való jog immanens alaptörvényi korlátját jelenti: a szülő eldöntheti, *milyen tanítatásban részesíti tanköteles kiskorú gyermekét*, de nem választhatja azt, hogy *egyáltalán nem taníttatja őt*, ez ugyanis ellentétes lenne az Alaptörvényben írtakkal. Továbbá, bár elsősorban a szülő joga eldönteni, hogy milyen nevelési modellt követ, és ennek részeként milyen nevelési elvekkel, eszközökkel biztosítja, hogy a tanköteles gyermek részt vegyen a tanítási órákon – és az egyéb, az iskola által szervezett, kötelező foglalkozásokon –, *ennek biztosítása egyben kötelessége és felelőssége is*. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a szülő neveléshez való jogának a határa itt húzódik: ha – felrőhatóságtól függetlenül – nem akarja, vagy nem képes elérni, hogy gyermeke teljesítse a tankötelezettségét (részt vegyen a tanítási órákon stb.).

3. A gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához való jogot az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdése ismeri el. Eszerint *mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa, vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa*. Az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdése a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához való jogot lényegében az Alkotmány 60. § (1)-(2) bekezdésével azonosan határozza meg. A lelkiismereti szabadság és a vallásszabadság külön is

nevesített joga azt ismeri el, hogy a lelkiismereti meggyőződés, s ezen belül, adott esetben a vallás az emberi minőség része, szabadságuk a személyiség szabad kibontakozásához való jog érvényesülésének feltétele. Maga az emberi személyiség a jog számára érinthetetlen (ezt fejezi ki az emberi élethez és méltóságához való jog korlátozhatatlan volta), a jog csakis a külső feltételek biztosításával segítheti az autonómiát. Ezért a lelkiismeret, a vallásos hit, a meggyőződés szabadságához való jogból önmagában – ha a vallás gyakorlásához való jogot most nem vesszük figyelembe – az államnak *az a kötelessége következik, hogy az állam nem ítélkezhet vallásos hit vagy lelkiismereti meggyőződés igazságtartalmáról.*¹ Az Alkotmánybíróság kiemelte a 64/1991. (XII. 17.) AB határozatban, hogy a lelkiismereti szabadság alapján az állam senkit nem kényszeríthet olyan helyzetbe, amely meghasonlásba vinné önmagával, amely összeegyeztethetetlen a személyiségét meghatározó valamely lényeges meggyőződéssel. Az állam kötelessége, hogy ilyen kényszertől tartózkodjon és az is, hogy lehetővé tegye ésszerű keretek között az alternatív magatartást.

4. *A gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése rögzíti.* A gyermeket főszabályként minden olyan alapvető jog megillet, mint bármely más embert, de ahhoz, hogy a jogok teljességével képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt a felnőtté váláshoz. Erre tekintettel kifejezetten a gyermekek jogaként rögzíti a törvény a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra való jogot. E védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkiel szemben igényt tarthat. Ennek megfelelően a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja is köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennmaradásának zálogaként biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez szükséges feltételeket. A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga az állam kötelességét alapozza meg a gyermek személyiségfejlődése intézményes védelmére. A gyermek, mint az alapjogok alanya oldalán az életkorból adódó hátrányokat az állam oldaláról az az intézményvédelmi kötelezettség egyenlíti ki, hogy az államnak aktívan kell cselekednie a gyermekek alapvető jogainak előmozdítása, érvényesülése és védelme érdekében.

Az Gyermekjogi Egyezmény preambuluma rögzíti, hogy a gyermeknek, figyelemmel fizikai és szellemi érettségének hiányára, különös védelemre és gondozásra van szüksége, nevezetesen megfelelő jogi-védelemre, születése előtt és születése után egyaránt. A Gyermekjogi Egyezmény 1991-től a magyar belső jog részévé vált, részes államaként Magyarország kötelezettséget vállalt a gyermekkel foglalkozó és védelmét biztosító intézmények létesítésére, valamint ezen intézményekben a jogszabályoknak megfelelő szakmai létszám, szakértelem, biztonság, az egészséges környezetet biztosítására. Az Egyezmény 3. cikke minden gyermekekkel kapcsolatba kerülő intézményt és hatóságot *a gyermek legjobb érdekének megfelelő eljárásra, döntésre kötelez.* A gyerekek egyenlő jogait, méltóságuk, fizikai és személyes épségük tiszteletben tartását az Egyezmény 19. cikke hangsúlyozza: *a gyermeket védeni kell a fizikai vagy érzelmi erőszak minden formájától, amíg a szülők vagy mások gondozásában (pl. gyermekotthon, óvoda, iskola) van.*

5. Az Alaptörvény XXIV. cikke immár kinyilvánítja *a tisztességes eljáráshoz való jogot.* Az Alkotmánybíróság döntéseiben felhívta a figyelmet arra, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van. Irányadó alkotmánybírói tézis, hogy a jogállamiság elvéből folyó egyik legfontosabb alapkövetelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. A közigazgatás törvényessége akkor valósul meg, ha jogilag szabályozott eljárási keretek között működik, a jogkorlátozásra adott felhatalmazást pedig törvényi szinten pontosan kell meghatározni. Nem hagyható figyelmen kívül továbbá, hogy a kiszámíthatóság – beleértve az egységes jogalkalmazást – és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást.

¹ 4/1993. (II. 12.) AB határozat, ABH 1991, 48, 51. – hivatkozva 6/2013. (III.1.) AB határozat, Indokolás [123-124].

III. Az ügy érdeme tekintetében

1. A tanulók közötti iskolai bántalmazás ügyében az Iskola eljárása kapcsán

1.1 Az Egyezmény nyomán a gyermekek egyenlő jogait, méltóságuk, fizikai és személyes épségük tiszteletben tartásának követelménye *tételesen megjelennek a köznevelésre vonatkozó jogszabályokban*. Az Nkt. 46. § (2) bekezdése kimondja, hogy a gyermek személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és *védelmet kell számára biztosítani fizikai és lelki erőszakkal szemben*. A gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak. Az Nkt. 46. § (1) bekezdése a tanuló kötelelességéért határozza meg, hogy tanuló társai emberi méltóságát és jogait tiszteletben tartsa, tiszteletet tanúsítson irántuk. Másfelől az Nkt. 46. § (3) bekezdés b) pontja a tanulók jogaként fogalmazza meg azt, hogy a nevelési-oktatási intézményben biztonságos és egészséges környezetben neveljék és oktassák őket, figyelemmel kell lenni az Nkt. 46. § (7) bekezdésében foglaltakra, ami rögzíti, hogy a tanuló jogainak gyakorlása során nem sértheti társai és a közösség jogait.

Az Nkt. 25. § (5) bekezdése alapján a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott tanulók felügyeletéről, a nevelés és oktatás egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséről. Az Nkt. 4. § 10. pontja értelmében a *tanuló felügyelete a tanuló testi épségének megóvásáról és erkölcsi védelméről való gondoskodást jelenti*, a nevelési-oktatási intézménybe történő belépéstől a nevelési-oktatási intézmény jogszerű elhagyásáig terjedő időben, a pedagógiai program részeként kötelező, az intézményen kívül tartott foglalkozások, programok ideje alatt.

A *pedagógus kötelességei között* az Nkt. 62. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a pedagógus alapvető feladata a rábízott tanulók nevelése, oktatása, iskolában a kerettantervben előírt törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése. Ezzel összefüggésben kötelessége többek között különösen, hogy *előmozdítsa a tanuló erkölcsi fejlődését, a közösségi együttműködés magatartási szabályainak elsajátítását, és törekedjen azok betartatására*, a gyermek testi-lelki egészségének megóvása érdekében tegyen meg minden lehetséges erőfeszítést. Rá kell mutatnom a 20/2012. EMMI rendelet 128. § (3) bekezdés d) pontjára, eszerint a nevelési-oktatási intézmény mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítani a tanuló egészséghez, biztonságához való joga alapján *a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amely különösen a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzésére is kiterjed*.

Az emberi méltósághoz való jog a köznevelés intézményeiben az oktatás-nevelés valamennyi szereplőjét, így *a gyermeket is megillető alkotmányos alapjog*. Ez alapján tilalmazott a *tanulók testi és lelki bántalmazása*. Az emberi méltósághoz való jog a tanulókat az életkorukra való tekintet nélkül megilleti. A gyermek a rábízott pedagógustól *többletvédelmet igényel* és egy pedagógusnak, mint szakképzett szakembernek felkészültnek kell lenni a konfliktushelyzetek gyors, szakszerű megoldására. A fentiek értelmében tehát *a kötelezettségek és a jogok érvényesüléséhez szükséges feltételrendszer megteremtése az iskolák feladata*, ha pedig egy tanuló jogai azáltal sérülnek, hogy egy másik tanuló megszegi kötelezettségét akkor *az iskolának intézkedési kötelezettsége keletkezik*. Ennek keretében sor kerülhet ugyanis sor a resztoratív eszközök alkalmazására, vagy a fegyelmi intézkedésekre, illetve a feltételek fennállása esetén a fegyelmi eljárás lefolytatására.

A feltárt tényállás szerint egyértelműen csak az állapítható meg, hogy iskolai tanítási időben, az órák közti szünetben az egyik tanuló a másik tanulót fizikailag bántalmazta. Az eset kapcsán *rögzítenem kell, hogy a bántalmazás kiváltó okát, annak előzményeit az Iskola sem az esetet követően, sem vizsgálatom során nem vizsgálta, annak feltárására nem törekedett*. Az általam megismert iratok szerint erre a tényre a fiú édesanyja fel is hívta az igazgató figyelmét, az iskolapszichológus pedig valószínűsítette a gyermekek közötti régóta húzódó – a tanulók tanárai által fel nem ismert – személyes konfliktust. Megállapítható, hogy a bántalmazást elkövető fiú ellenőrzőjében történt beírások alapján voltak előzmények: a fiú nem a lánnyal került egyedül konfliktus helyzetbe.

A feltárt tényállás és a hivatkozott szabályok ismeretében megállapítom, hogy az Iskola a bántalmazást megelőzően nem észlelte a gyermekek közötti konfliktust, majd a bántalmazást követően sem tisztázta annak kiváltó okát. Az Iskola a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzésével kapcsolatos kötelezettségét elmulasztotta, ezzel a tanulók emberi méltóságához, védelméhez és gondoskodásához való jogával összefüggő viaszrásságot okozott.

1.2 A vizsgálatom során a válaszadók több esetben hivatkoztak eltérő nézőpontokból *a fegyelmi eljárás lefolytatásának szükségességére* a bántalmazásban érintett gyermekekkel szemben, így szükségesnek tartom jelentésemben a fegyelmi eljárás legfőbb szabályainak ismertetését is.

Az Nkt. 58. (3) bekezdése értelmében iskolai fegyelmi eljárás megindításának *három feltétele van a tanuló kötelességeinek vétkes és súlyos megszegése. Az első feltételhez* tartozó tanulói kötelességeket az Nkt. 46. §-a felsorolja, az Nkt. 46. § (1) bekezdés d) pontja szerint a tanuló kötelessége, hogy megtartsa az iskolai tanórai, egyéb foglalkozások, az iskola helyiségei és az iskolához tartozó területek használati rendjét, a tanuló az iskola vezetői, pedagógusai, alkalmazottai, tanulóársai emberi méltóságát és jogait tiszteletben tartsa, tiszteletet tanúsítson irántuk.

A második és harmadik feltételt, a vétkesség és a súlyosság fogalmát az Nkt. nem határozza meg. Mindezek alapján a vétkesség fogalmára más jogágak (büntetőjog, polgári jog) szabályozásából következtethetünk. Vétkes kötelességszegésről jellemzően akkor beszélhetünk, *ha a tanuló nem úgy járt el, ahogyan adott helyzetben elvárható és tisztában volt magatartásának következményével*, amelynek két alakzata van gondatlanság vagy szándékosság. A harmadik feltételként rögzített a kötelességek *súlyos megszegésének megítélése* pedig csak az eset egyedi körülményei alapján lehetséges. A jelen ügy megítélése szempontjából lényeges, hogy az Nkt. 2016. november 30-ától hatályos 58. § (5) bekezdése értelmében *tíz év alatti tanulóval szemben fegyelmi eljárás nem indítható.*

A fegyelmi eljárás lefolytatása *mérlegelhető* és csak akkor kötelező lefolytatni, ha maga ellen kéri a tanuló, vagy annak szülője. Fegyelmi büntetésként adható megrovás, szigorú megrovás, meghatározott kedvezmények, juttatások csökkentése, megvonása, áthelyezés másik osztályba, tanulócsoporthba vagy iskolába, eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától vagy kizárás az iskolából. A két utóbbi büntetés (az eltiltás és a kizárás) azonban tanköteles tanulóval szemben csak *rendkívüli* vagy *ismétlődő* fegyelmi vétség esetén alkalmazható. A fegyelmi eljárás és a fegyelmi tárgyalás a 20/2012. EMMI rendelet 53. §-ában foglaltak szerint *pedagógiai célokat szolgál.* A fegyelmi eljárást *egyszerű eljárás előzheti meg*, ennek célja a kötelességszegéshez elvezető események feldolgozása, értékelése, a kötelességszegéssel gyanúsított és a sérelmet elszenvedő közötti megállapodás létrehozása a sérelem orvoslására. A 20/2012. EMMI rendelet 57. § (2) bekezdése alapján a fegyelmi eljárás során törekedni kell minden olyan körülmény feltárására, amely a kötelességszegés elbírálásánál, a fegyelmi büntetés meghozatalánál a tanuló ellen vagy mellett szól.

A vizsgált ügyben a bántalmazó fiú az esetkor még nem töltötte be a 10. életévét, tehát vele szemben a fegyelmi eljárás megindításának jogi feltételei nem álltak fenn. Az eljárásban érintett szervek felvetették a bántalmazott lány fegyelmi felelősségre vonásának lehetőségét is. Mindez tisztán jogilag nem volt ugyan kizáró, mert a bántalmazott lány az esetet megelőzően, pár hónapja betöltötte 10. életévét, de erősen kérdéses az, hogy kizárólag vele szemben lett volna-e bármilyen értelme a fegyelmi eljárás lefolytatásának.

1.3 Az igazgatónak *a szülők által legvitatottabb intézkedése az érintett tanulók osztályváltásra vonatkozó javaslata volt.* A lány szülei az intézkedés elmulasztását sérelmezték, míg a fiú szülei a tervezett intézkedés jogszerűségét kifogásolták azért, mert az csak fegyelmi eljárás keretében fegyelmi büntetésként szabható ki. A vitatott intézkedéssel kapcsolatosan a vonatkozó jogszabályok szerint a fegyelmi eljárás keretében megállapított fegyelmi felelősség esetén az osztályváltás büntetés tanköteles tanulóval szemben kiszabható büntetés. Jelen esetben azonban a bántalmazást elkövető fiú tekintetében fegyelmi eljárás nem indítható, így vele szemben az osztályváltás fegyelmi büntetésként való alkalmazása nem is lehet releváns.

Álláspontom szerint az Nkt. más szabálya alapján a tanulók osztályváltására egyértelműen sor kerülhet, lehetőséget biztosít ugyanis rá *az Nkt. 51. § (4) bekezdése. Eszerint az iskolába felvett tanulók osztályba vagy csoportba való beosztásáról – a szakmai munkaközösség, annak bírányában a nevelőtestület véleményének kikérésével – az igazgató dönt.* Az igazgató döntése a saját mérlegelési jogkörbe tartozik, nem igényel szülői hozzájárulást. Természetesen e döntés nem lehet önkényes és a tanuló érdekeivel ellentétes, a döntés tanuló és szülő általi megtámadására az Nkt. lehetőséget biztosít. Az Nkt. 38. § (2) bekezdése alapján az érdeksérelemre hivatkozással benyújtott kérelmet – a fenntartó hatáskörébe tartozó kérelmek kivételével – az iskolaszék, ennek hiányában, a szülői közösség és nevelőtestület tagjaiból álló, legalább háromtagú bizottság vizsgálja meg.

Az iskolai bántalmazások kezelésére – különösen kisdíjak esetén – a megelőzés a legfontosabb és jogos elvárás a szülők és tanulók részéről az iskoláktól. Amennyiben az iskolában a tanulók között agresszió történik, akkor az iskolának intézkedési kényszere keletkezik.

„Egy-egy krízishelyzet megoldására, az iskolai agresszió egyes formáinak a kezelésére, hétköznapi konfliktusok rendezésére a hagyományos büntetőeszközök helyett (intők, fegyelmi eljárás, „kicsapás”) a resztoratív módszerek hatékony és hosszú távú megoldást kínálnak az egész közösségnek a normaszegő viselkedés szabályozásában, közösségi szocializációban. A módszer a normasértésre, sérelem okozására nem, vagy nem pusztán (az eset súlyosságától függően) büntetéssel reagál, hanem nagy hangsúlyt fektet a bocsánatkérésnek, jóvátételnek a kapcsolatok helyreállításának, a következmények vállalásának (felelősségvállalás), az érzelmi szükségletek elismerésének, a közösség erejének, a valódi változás igényének, a valódi problémamegoldás kérdéskörének kezelésére. Ily módon nem idegeníti el az érintettektől a problémát, és lehetőséget ad az adott közösség és tagjai számára rehabilitációra, helyreállítódásra (resztoráció). Számtalan vizsgálat kimutatta, hogy az áldozatok, sértettek felépülése, reintegrációja gyorsabb és teljesebb a resztoratív módszerek alkalmazása esetében, illetve hogy a normasértők, elkövetők nagyobb valószínűséggel válnak normakövetővé, az adott közösség teljes értékű tagjává.”²

Összességében a kezdeményezett intézkedések és azok eredménye ismeretében megállapítható, hogy az Iskola vezetése szándékuk szerint és látszólag a resztoratív módszerek szellemében próbált lépéseket tenni a gyermekek közötti testi bántalmazásig fajult konfliktusban. A vizsgálat ugyanakkor feltárta azt is, hogy a minimális jogi keretek, eljárési garanciák megtartása, illetve a szakemberi ismeretek hiányában nem sikerült eredményesen végigvezetni a folyamatot, nem tudták eljuttatni az iskolai közösséget a valódi problémamegoldásig.

2. Az iskolapszichológus sérelmezett foglalkozásai ügyében

Az iskolapszichológus az iskola szervezeti keretei között alkalmazza szaktudását. Feladatait a 20/2012. EMMI rendelet tartalmazza: a 132. § (3) bekezdése szerint a gyermekek beilleszkedését, társas kapcsolatait javító intézkedésekben, valamint a 132. § (3) c) pontja értelmében a nevelési-oktatási intézményben észlelt személyközi konfliktusok és az erőszakjelenségek megoldásában való közreműködés a feladata. A panaszos által jelzett esetben a két gyermek közötti – az érintetteken túl az eset szemtanúi számára is – felkavaró konfliktus oldásához a felnőttek aktív beavatkozására volt szükség, indokolt volt a pszichológus bevonása a helyzet kezelésébe.

Az iskolapszichológus a 20/2012. EMMI rendelet 132. § (5) bekezdésében nevesített határok között, szakmai autonómiájának megtartása mellett dönthet arról, hogy milyen keretek között (pl. egyéni vagy csoportos tanácsadás, tréning), kiknek (pl. pedagógusok, szülők, érintett 1-2 gyermek, kiscsoport, teljes osztály) a bevonásával kezd el dolgozni a pedagógusok által felvetett probléma oldása, a kialakult helyzet javítása érdekében. Az iskolapszichológus a szülőkkel és a gyermekkel vette fel a kapcsolatot. A tényállás ismertetése közben többen, többször „terápiás” foglalkozásnak, „terápiás” megállapodásnak nevezték az iskolapszichológus vezetésével történő beavatkozást. Meglátásom szerint az iskolapszichológus a tanácsadási, konzultációs eljárásokra épített, betartotta a kompetenciájának határait, amely szerint az iskolapszichológus terápiás vagy más kezelés szükségessége esetén továbbirányít a pedagógiai szakszolgálathoz, más szakellátási intézményhez.

Az iskolapszichológus két alkalommal találkozott a gyermekek szüleivel, a konzultációk időben megelőzték a gyermekekkel való foglalkozást. A szülők hozzájárultak ahhoz, hogy az iskolapszichológus foglalkozzon a gyermekekkel. A panaszos szülő azonban később visszavonta az engedélyt, és sérelmezte, hogy ezt nem vették figyelembe. Az iskolapszichológus által vezetett foglalkozások kapcsán gyakran hangoztatott elvárás az önkéntes³ részvétel, illetve kisdíjak esetében a szülői hozzájárulás megkérése. A 20/2012. EMMI rendelet 131. § (4) bekezdés alapján akkor lehet

² Pedagógusok felkészítése az erőszakos bűncselekmények (iskolai, családon belüli erőszak, szexuális bántalmazás, online abúzus) gyermekáldozatainak támogatására, Eszter Alapítvány Hallgatói kézikönyv Németh Margit, Virág György, 2013. 38. o.

³ Lásd ennek kapcsán különösen az egészségügyről szóló 1997. évi törvény 103. § (3) bekezdését, amely szerint a pszichoterápia csak a beteg és a pszichoterapeuta teljes önkéntességén alapulhat.

kötelezővé tenni a foglalkozást, ha az érintett gyermek vonatkozásában a viselkedési problémák ismétlődő jellegűek. A panaszos lánya esetében beilleszkedési zavarra, érzelmi bántalmazásra utaló korábbi jelzés nem volt, így a *foglalkozás kötelezésére sem volt jogi-szakmai indok*. A szülő határozott kérésére a pszichológusnak fel kellett volna függesztenie a lánnyal való foglalkozást.

A panaszos szülő *a foglalkozás leállítását annak konkrét tartalmi elemei miatt kérte*. Az előzetes hozzájárulás megadásakor még azt nem tudhatta, hogy a pszichológus mire fogja építeni a foglalkozásokat. *A bocsánatkérés erőltetése szakmailag legalábbis megkérdőjelezhető*, ugyanis akkor, ha nem belső meggyőződésből, a károkozás belátásából, jóvátételi szándékból fakadóan kéri valaki társa elnézését, könnyen üres gesztussá válik. Bár utólagosan ombudsmanni vizsgálati eszközökkel nehéz rekonstruálni a foglalkozásokon lezajlottakat, az a tény, hogy a lány nem érezte a feléje irányuló elfogadást és megértést arra utal, hogy a pszichológus nem tudott bizalmi kapcsolatot kiépíteni. Önmagában ez is elég indok ahhoz, hogy a szülő kérhesse a foglalkozás beszüntetését.

Ezen túl azonban a lány szülője *a pszichológus foglalkozásaiba beépített vallásos tartalmak ellen is kifogással élt*. Egybehangzóan állították a felek, hogy az iskolapszichológus vallási hovatartozásra, illetve vallásgyakorlásra vonatkozó kérdéseket tett fel, a 2017. április 6-i foglalkozáson pedig a Baptista hírmondó aznapi számából olvastatta fel a „Mai Igét” a gyermekekkel.

Az alkotmánybírósági gyakorlattal összhangban az Nkt. 3. §-a egyértelművé teszi, hogy bármely állami iskolának kötelessége a teljes nevelés-oktatási folyamatban a tanuló és a szülő vallási, illetve világnézeti meggyőződését tiszteletben tartania. Mindez pedig vonatkozik *a negatív vallásszabadságra is*, amikor a szülő és/vagy a gyermek nem kíván semmilyen vallásos, egyházi tartalommal találkozni. Egy világnézetiileg semleges állami iskolában sem a neveléshez való jogával élő szülő, sem a gyermek nem tartozik magyarázattal, indokolással senkinek mindezek kapcsán. *Tévesnek tartom az igazgató azon érvelését*, amely szerint a pszichológus által felolvasatott szöveg ugyanolyan egyfajta forráselemzésnek tekinthető, mint amikor a tanítási órán a Bibliából vagy egy népmeséből olvasnak fel egy-egy részt. A tanítási órán ugyanis közösen értelmezik, illetve megvitatják az olvasottakat, a gyermekeknek mindenképpen lehetőségük van távolságot tartani az idézett szövegekkel és interpretációkkal. Amikor egy pszichológus egy vallásos tartalmú szövegen keresztül kínál megoldást a gyermeknek egy lelki problémára, akkor könnyen egy *olyan feladatot adhat ezzel, amely alkalmas lehet arra, hogy összezavarja egy 10 éves gyermek gondolkodását*.

A Gyermekjogi Egyezmény 14. cikkével összhangban az Nkt. 46. § (6) bekezdés h) pontja kifejezetten a tanuló jogaiént rögzíti, a tanuló vallási, világnézeti vagy más meggyőződésének tiszteletben tartását, annak kifejezésre juttatását, feltéve, hogy e jogának gyakorlása nem ütközik jogszabályba, nem sérti másoknak ezt a jogát, nem korlátozza a társai tanuláshoz való jogának gyakorlását. *Világnézetiileg semleges állami iskolában nem képezhetik részét egy pszichológus által vezetett foglalkozásnak a vallási hovatartozás iránt érdeklődés, a vallásgyakorlással kapcsolatos kritikai észrevételek*.

Az iskolapszichológus megsérti ezzel ugyanis a *Pszichológusok Szakmai Etikai Kódexében* (a továbbiakban: SZEK) rögzített általános alapelvek közül az emberi méltóság tiszteletét. A SZEK szerint a pszichológus tiszteli az egyéni, kulturális és szerepkülönbségeket, magatartása, tevékenysége diszkriminációmentes, mentes bármely megkülönböztetéstől, így vallás, politikai vagy más meggyőződés szerinti különbségtételtől.⁴ Egy pszichológus döntései jelentős hatással lehetnek mások életére, ezért különösen ügyel arra, hogy azok szakmailag megalapozottak és minden személyes, szervezeti vagy politikai befolyástól mentesek legyenek.⁵ Bármely kliensi viszonylatban maximálisan tekintettel van kliensei emberi méltóságára és érdekeire. Tartózkodik minden olyan megnyilvánulástól, tevékenységtől, illetve kifejezés használatától, amely sértheti a személy méltóságát, vagy negatív diszkriminációt alkalmaz vallási meggyőződés alapján.⁶

Mindebből következően megállapítom, hogy az iskolapszichológus a lelkiismereti és vallásszabadsághoz, valamint a szülő neveléshez való jogával összefüggő visszasságot okozott etikailag vitatható eljárásával, a szülői és

⁴ Lásd SZEK 3. oldal.

⁵ Lásd SZEK 4. oldal,

⁶ Lásd SZEK 5. oldal, 4.1 pont.

a gyermeki kérések figyelmen kívül hagyásával, a hivatkozott vallásos szöveg használatával, valamint azgal, hogy előbb érdeklődött a gyermek és családjának vallásgyakorlási szokásairól, majd pedig megkérdőjelezte azt.

3. Az Iskola és a Gyámhatóság eljárása az érintett gyermekek veszélyeztetettsége ügyében

A 20/2012. EMMI rendelet 131. § (3) bekezdése szerint, ha a pedagógus a gyermek, a tanuló bántalmazását, deviáns viselkedésformákat észlel, *az adott osztály vagy tanulócsoport nevelésében, oktatásában közreműködők bevonásával esetmegbeszélést kezdeményez*, majd a pedagógusokkal közösen *feltárja azokat a lehetséges okokat, amelyek a viselkedés sajátos formájához vezethettek*. A konfliktusban érintett gyermekek, tanulók az iskolapszichológus kiemelt segítségével részesülnek. A 20/2012. EMMI rendelet 131. § (4) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha az érintett gyermek, tanuló vagy a tanulók csoportja vonatkozásában a viselkedési problémák ismétlődő jellegűek, az intézmény vezetője értesíti tanuló esetén az iskolapszichológust, és egyúttal meghatározza azt az időpontot, amikor a tanuló köteles a pszichológus tanácsadásán részt venni.

A fentiek alapján a bántalmazás észlelése, illetve tudomásra jutását követően *a gyermekek osztályfőnökének* volt lehetősége arra, hogy az osztály nevelésében, oktatásában közreműködők bevonásával *esetmegbeszélést kezdeményezzen*. Jelen esetben mindez megtörtént, ugyanakkor álláspontom szerint *az első esetmegbeszéléseken aggályokat vet fel a gyermekjóléti szolgálat és a gyámhatóság azonnali részvétele*. A gyermekek közötti konfliktust elsődlegesen *pedagógiai eszközökkel* kell rendezni az érintett gyermekek, a velük az iskolában foglalkozó szakemberek, pedagógusok, pszichológus, esetleg a szülők bevonásával. Ennek a sikertelensége, a viselkedési problémák ismétlődése esetén az igazgató az érintett gyermekeket *kötelezheti* iskolapszichológusi tanácsadason való részvételre.

A 20/2012. EMMI rendelet 129. § (2) bekezdése szerint a nevelési-oktatási intézmény közreműködik a tanulók veszélyeztettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, a gyermekjogi képviselővel, valamint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. A 20/2012. EMMI rendelet 129. § (3) bekezdése szerint, ha az intézmény a tanulót veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, vagy a tanulóközösség védelme érdekében indokolt, *megkeresi a gyermek- és ifjúságvédelmi szolgálatot* vagy más, az *ifjúságvédelem területén működő szervezetet, hatóságot*, amely javaslatot tesz további intézkedésekre.

A Gyvt. meghatározza a *gyermekvédelmi jelzés megtételére alapot adó veszélyeztetettség*, illetve a *súlyos veszélyeztetés* fogalmát.⁷ A Gyvt. 17. § (2) bekezdése szerint – egyebek szervek és személyek mellett – a gyermek veszélyeztetettsége esetén a köznevelési intézmények is kötelesek jelzéssel élni a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltatónál. A gyermek bántalmazása, súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén pedig hatósági eljárást kell kezdeményezniük. A veszélyeztetettség vizsgálata kapcsán készült *módszertani útmutató* szerint többek mellett a *gyermek öngyilkossági kísérlete* (ha pl. a gyermek gyakran beszél az öngyilkosság lehetőségéről), a *gyermek agresszív magatartása* (a gyermek magatartása önmagára és környezetére nézve veszélyeztető), a *gyermek magatartási problémái* (ha a gyermek magatartása otthon, az iskolában a közösség számára elfogadhatatlan) egyaránt veszélyeztető helyzetnek tekintendő.⁸

A vizsgált esetben a vele foglalkozó pedagógusok és más velük az iskolában foglalkozó szakember kompetenciájába tartozott az a kérdés, hogy a bántalmazó és a bántalmazott gyermek veszélyeztetettségnek tekinthető-e. A veszélyeztetettség értelmezése elsősorban az ő ismereteiktől,

⁷ A Gyvt. 5. § n) pontja alapján a *veszélyeztetettség* olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza. A Gyvt. 72. § (2) bekezdés értelmében *súlyos veszélyeztetettségnek* minősül a gyermek olyan bántalmazása, elhanyagolása, amely életét közvetlen veszélynek teszi ki, vagy testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődésében jelentős és helyrehozhatatlan károsodást okozhat.

⁸ A veszélyeztetettség fogalma, hatékony alkalmazásának szakmai megalapozása 24-25. o. Lásd: <http://modernizacio.hu/old/index.php?page=dokumentum&piller=24&dokid=520>

személyes attitűdjüktől, személyiségüktől, képzettségüktől, illetve tapasztalataiktól függ. Ha a szakemberek a gyermek helyzetét veszélyeztetettnek találják, akkor kötelesek beavatkozni.⁹

Álláspontom szerint a Gyvt. meghatározása és az idézett módszertani útmutató alapján *a bántalmazott gyermek nem volt olyan súlyosan veszélyeztetett helyzetben, amely indokolta a hatósági intézkedés (védelembé vétel) kezdeményezését.* Ha az Iskola a gyermekek között kialakult konfliktushelyzetet nem tudja megoldani, és a gyermekek közötti további akár verbális, akár fizikai agressziót nem tudja kezelni, az érintett szülőkkel nem tud együttműködni akkor *indokolt a gyermekjóléti központ felé a jelzés megtétele.* A jelzés kézhezvétele után az Iskolával együttműködve a gyermekjóléti központ kompetenciájába tartozik a további teendők eldöntése: a családdal való kapcsolatfelvételt követően alapellátásban való gondozást nem tart szükségesnek, az alapellátásban való gondozás felajánlása, illetve hatósági intézkedés kezdeményezése.

Mind ezek alapján megállapítom, hogy az Iskola figyelmen kívül hagyta a jogbiztonság követelményét, valamint az érintett gyermekek legjobb érdekét figyelembe vevő eljárás elvét akkor, amikor a gyermekek között kialakult konfliktushelyzet rendezésére összehívott első esetmegbeszélést a jogszabályi rendelkezésektől eltérően a család és gyermekjóléti központ és a gyámhatóság munkatársainak részvételével tartotta.

A rendelkezésekre álló iratok és Gyámhatóság vezetőjének tájékoztatása szerint az Iskola igazgatója a Gyámhatóságnak 2017. március 22-én jelzést küldött mindkét, azaz a bántalmazó és a bántalmazott gyermek veszélyeztetettsége ügyében. Az intézményvezető tájékoztatása alapján a két gyermek között oly mértékben elmérgesedett konfliktus alakult ki, melynek következtében az egyik gyermek fojtogatta a másikat. Az igazgató a Gyámhatóságnak írt levelében a fiú érdekében a hatóság intézkedését kérte: kiemelte, hogy a fiú édesapja a javaslatát nem fogadta el, a gyermek a konfliktushelyzetből nem tudott kilépni, agresszivitása fokozódott, öngyilkossággal fenyegetőzött. A Gyámhatóság a jelzés alapján a bántalmazott gyermek tekintetében hivatalból védelembé vételi eljárást indított, a bántalmazó gyermek tekintetében az eljárás megindítását nem látta indokoltnak.

A Gyer. 84. § (1) bekezdése alapján a hatóság a Gyvt. 17. §-ának (1)-(2) bekezdésében¹⁰ és a Gyvt. 68/D. § (1) bekezdésében foglalt szervek jelzése, kezdeményezése, javaslata alapján *köteles a védelembé vétel iránti eljárást hivatalból lefolytatni.* A Gyer. hivatkozott rendelkezése alapján a Gyámhatóságnak az Iskola jelzése alapján *mérlegelési joga nem volt,* a védelembé vételi eljárást mind a fiú, mind pedig a lány tekintetében egyaránt meg kellett volna indítania az ügyben.

Mind ezekre figyelemmel megállapítom, hogy az Iskola igazgatójának jelzése alapján a fizikai bántalmazást elkövető gyermek tekintetében a védelembé vételi eljárás mellőzése nem felelt meg a jogbiztonság követelményének, továbbá az érintett gyermekek a védelembé és gondoskodásához való jogával összefüggő visszasságot okozott.

Intézkedéseim

A jelentésben feltárt, alapvető joggal összefüggő visszasság jövőbeni bekövetkezésének megelőzése érdekében

1. az Ajbt. 32. §-a alapján – tekintettel a panaszos szülő gyermekének iskolaváltására – a XVI. Kerületi Lemhényi Dezső Általános Iskola igazgatójánál *kezdeményezem,* hogy
 - a) a hatályos jogszabályokra is figyelemmel tegyen intézkedéseket a bántalmazás és iskolai erőszak hatékonyabb megelőzésére, ennek során az Iskola pedagógusai fordítsanak kiemelt figyelmet a tanulók közötti konfliktusok kiváltó körülmények kellő időben való felismerésére, a mögöttes okok feltárására, a konfliktus bekövetkezésekor az ügyben érintett tanulók jogainak a biztosítására;

⁹ A veszélyeztetettség fogalma, hatékony alkalmazásának szakmai megalapozása 3. o. Lásd: <http://modernizacio.hu/old/index.php?page=dokumentum&piller=24&dokid=520>

¹⁰ A Gyvt. 17. § (1) bekezdés c) pontja alapján a köznevelési intézmény a törvényben szabályozott gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot lát el a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzésére, megszüntetésére a törvényben meghatározott alaptevékenység keretében.

- b) képzések és továbbképzések helyi támogatásával, a rendelkezésére álló további eszközökkel biztosítsa, hogy az iskola pedagógus karában folyamatosan jelen legyen a resztoratív módszerek alkalmazásában szakmailag képzett pedagógus;
 - c) szülői tiltakozáskor, önkéntesség hiányában csak a jogszabályban rögzített esetben kötelezze a gyermeket az iskolapszichológus foglalkozásán való részvételre;
 - d) az iskolapszichológus foglalkozásainak tartalmi elemei miatt érkező szülő kifogás esetén kezdeményezzen vizsgálatot az iskolapszichológus munkáltatójánál;
 - e) fordítson figyelmet arra, hogy az iskolában a jövőben előforduló tanulók közti konfliktushelyzetek, illetve bántalmazási esetek utólagos kezelésekor az első esetmegbeszélés során a jogszabályban meghatározott személyi kör legyen jelen;
2. az Ajbt. 32. §-a alapján a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat vezetőjénél, valamint az Ajbt. 31. §-a alapján az Észak-Pesti Tankerületi Központ igazgatójánál *kezdeményezem*, hogy tegyen lépéseket az olyan gyakorlat elkerülésére, amely során a világnézetileg semleges, állami iskolákban tevékenykedő iskolapszichológus a konzultációi során a gyermekek és szüleik vallási hovatartozása, vallásgyakorlási szokásai iránt érdeklődik, valamint a konzultációs tevékenységét a hitéleti források elemzésére is kiterjeszti;
3. az Ajbt. 31. §-a alapján a Klebelsberg Központ elnökének *javasolom*, hogy
- a) intézkedjen a gyermekek veszélyeztetettsége tárgyában készült módszertani útmutató hatékonyabb megismertetéséről a köznevelési intézményben dolgozó, gyermekek nevelésében, oktatásában közreműködő szakemberek körében;
 - b) biztosítsa pedagógusok továbbképzése keretében annak a lehetőségét, hogy a köznevelési intézmények pedagógus, pszichológus alkalmazottai a resztoratív technikák alkalmazását bemutató tréningeken vehessenek részt.
4. az Ajbt. 32. §-a alapján Budapest Főváros Kormányhivatal XVI. Kerületi Hivatala Gyámügyi Osztályának vezetőjénél *kezdeményezem*, hogy a Gyvt. 17. § (1)-(2) bekezdésében meghatározott szervek és személyek jelzése alapján a Gyer. 84. § (1) bekezdésében foglaltak szerint mindig folytassa le a védelembe vételi eljárást.

Budapest, 2018. május 24.

Széki László

